

Η ΜΕΛΙΣΣΑ

ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

ΦΛΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'. κατὰ ΙΟΥΝΙΟΝ.

Σημείωσις τοῦ Συντάκτου τῆς Μελίσσης τῶν Ἀθηῶν
ἐπὶ τῶν σοφῶν πραγματειῶν τοῦ Κυρίου Ἀσλεβοῦδ.

Τὸ πρακτικὸν κύρος καὶ τὸ εὐεργετικὸν ἀποτέλεσμα τῶν τοῦ Κυρίου Ἀσλεβοῦδ σοφῶν παρατηρήσεων, ἀν αὐταὶ εἰτακουσθῶσιν, εἶναι τόλμημα μέγα καὶ τὸ νὰ θελήσῃ τις νὰ συστήσῃ. Μίαν μόνην παρατήρησιν ἄς ἐπιτρέψῃ εἰς ἡμᾶς ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία καὶ ὁ Κύριος Ἀσλεβοῦδ νὰ κάμωμεν. Ἄπιντες βεβαίως γινώσκομεν τὴν κακὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν προξενεῖ εἰς τὸν ἀρρώστον καὶ μόνῃ ἢ λέξις *ιατρικόν*. Ὅσον γλυκὺ καὶ ἂν ᾖ τὸ τοῦτο, ὅσον εὖωσμον καὶ εὐχῆμον, μόνῃ ἢ ὀνομασίᾳ τοῦ *ιατρικόν* προξενεῖ κακὴν ἐντύπωσιν εἰς τὸν μέλλοντα νὰ λάβῃ αὐτό. Οἱ φρόνιμοι λοιπὸν νοσηλάται, ὅταν ἔχωσι νὰ κάμωσι μὲ τοιοῦτους *χαϊδευμένους* ἀρρώστους, πίνουσι ἐνώπιόν των μέρος τι τοῦ *ιατρικῶ*, ἵνα πείσωσιν αὐτούς, ὅτι δὲν εἶναι οὔτε πικρὸν οὔτε ἀνοστον οὔτε δυσῶδες. Ἐξ ἰδίας δὲ πείρας γινώσκομεν ὅτι οὐδὲν ἴσως ἐν τῷ κόσμῳ ζῶον εἶναι μιμητικώτερον μὲν ἀλλὰ καὶ πεισματωδέστερον τοῦ Ἑλληνοῦ· διδάξέ τον ὅσον θέλεις, εἶναι σπάνιον πρᾶγμα νὰ πεισθῇ εἰς τὴν διδασκαλίαν σου, ἂν μὴ ἰδῇ καὶ ἐμπράκτως ἐφαρμοζομένην ταύτην. Ὅλος ὁ κόσμος ἐξεθείαζε πρὸ πολλοῦ τὰ πλεονεκτήματα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἀρῶτρου, αὐτεῖς σχεδὸν ἐπίστευεν, ἐν Αθήναις τὸ ὑλάχιστον ἄμα

ὅμως εὐρέθησάν τινες νὰ τὸ μεταχειρισθῶσι χάριν δοκιμῆς, ὅλος σχεδὸν ὁ γεωργικὸς κόσμος τοὺς ἐμιμήθη. Κατὰ τὸ 1852 ἐνθυμούμεθα ὅτι οἱ Πλακιῶται περιέπαιζον μὲ ἡμᾶς, θελήσαντας νὰ ἐφαρμόσωμεν τὸ εὐρωπαϊκὸν ἄροτρον μὲ ἓνα ἵππον· σήμερον δὲ σπάνιοι εἶναι οἱ Πλακιῶται, οἵτινες δὲν μεταχειρίζονται τὸ εὐρωπαϊκὸν ἄροτρον μὲ ἵππους θὰ καταστρέψῃς τ' ἀμπέλια σου μὲ τὸ θειάφι ἐφώναζον οἱ Πλακιῶται, ὅτε τὸ πρῶτον τοὺς μετεχειρίσθημεν πρὸς θείωσιν τῶν ἀμπέλων μας. Πέρυσιν δὲ ἡμεῖς μόνον δὲν ἐθειώσαμεν τὰς ἀμπέλους μας καὶ μετεμελήθημεν πικρῶς, ἐν ᾧ ὅλος ὁ κόσμος τὰς ἐθειώσε, καὶ ὠφελήθη μεγάλως. Καὶ δὲν ἀγνοεῖ θεβαίως ὁ σοφὸς Κύριος Ἀσλεβοῦδ' καὶ οἱ συνέταιροί αὐτοῦ, πόσον χαϊδευμένοι ἄρρωστοὶ εἶναι σήμερον οἱ Ἕλληνες· συμπατριῶται τοῦ ἦσαν οἱ διαφθείραντες ἡμᾶς μὲ τὰ χαιῖδα τῶν Βαυρῶν, Κάνιγγ καὶ ἄλλοι. Πόσον ἄρα γε δὲν ἤθελον μᾶς εὐεργετήσῃ ἤδη, ἀφοῦ ἔτυχε νὰ εἴμεθα χαϊδευμένοι ἄρρωστοὶ, ὁ Κύριος Ἀσλεβοῦδ' καὶ οἱ συνέταιροί αὐτοῦ, ἐάν συνιστῶντες κερδοσκοπικὰς ἐταιρίας, ἤθελον ἐπιχειρήσει, π.χ. τὴν ἀποξήρανσιν τῆς Κωπαίδος, τὴν καλλιέργειαν τῆς Ἰλίδος διὰ τοῦ βάμβακος, τὴν τομὴν τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου καὶ ἄλλα; ἐν ῥοπή ὀφθαλμοῦ ἤθελον εἰσᾶξῃ τὸν πολιτισμὸν, καὶ ἄκοντας δὲ ἤθελον μᾶς ἀναγκάσει τότε νὰ ἀναγνωρίσωμεν καὶ πληρώσωμεν τὰ χρέη μας, ὡς τίμιοι ἄνθρωποι.

Περὶ γεωργικῆς ἐταιρίας.

Τὴν 10 Μαΐου κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Ἀρχισυντάκτου τῆς Μελίσσης συνήλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν διάφοροι συμπολίται, ἵνα συσκεφθῶσι πρὸς σύστασιν γεωργικῆς ἐταιρίας. Τὰ ἐπὶ τῆς συσκέψεως ταύτης μεταφέρομεν ἐκ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

« Προχθὲς τὴν Κυριακὴν ὡς προκηγγεσίλαμεν, συνήλθον εἰς τοῦ ἁγίου Μητροπολίτου περὶ τοὺς πενήτηκοντα ἐκ τῶν προσκληθέντων ὑπὸ τοῦ Κ. Γούδα διὰ νὰ σχηματίσωσιν ἐταιρίαν κατὰ τύχην παρευρέθησαν καὶ ὁ Κ. Φωτιάδης, Πρόεδρος τῆς Γουρκίας, μετὰ τοῦ πατρὸς του, οἵτινες ἐπήλθον πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Μητροπολίτου. Πρῶτος ἔλαβε τὸν λόγον ὁ Κ. Γούδας καὶ διὰ συγκινηκωτάτης καὶ ἐμβριθοῦς ὁμιλίας ὑπέδειξεν ὅτι ἐκ φύσεως

μὲν τὰ πάντα εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἔπρεπε νὰ κατέχουν τὴν πρῶτην βαθμίδα μεταξὺ τῶν ὁμοειδῶν προϊόντων τῆς Δύσεως· ἔνεκα ὅμως τῆς ἐπιμελείας τῶν ἀνθρώπων καὶ ἰδίως ἔνεκα τῆς ὑπάρξεως πολλῶν ἐταιριῶν εἰς τὴν Δύσιν, αἵτινες ἐνισχύουσι καὶ βραβεύουσι πᾶσαν μεταβολὴν πρὸς τὰ κρεῖττω, τὰ τῆς Δύσεως προϊόντα ὑπερέχουσι τῶν τῆς Ανατολῆς. Μετὰ ταῦτα κατέδειξε τὴν ἀνάγκην τῆς συστάσεως τοιοῦτων ἐταιριῶν καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν, ἂν θέλωσιν οἱ Ἀνατολίται, εἶπε, νὰ ἐξευγενίσωσιν ἑαυτοὺς καὶ νὰ ἐκπλήξουν τὸν κόσμον καὶ ἄλλην μίαν φορὰν μὲ θαύματα. Κατέληξε δὲ τὸν λόγον ὁ Κ. Γούδας ὡς ἐξῆς περιῖπου. Ἄς ἐπικαλεσθῶμεν, Κύριοι, τὴν Θεῖαν ἀντίληψιν καὶ ἄς θέσωμεν σήμερον τὰ θεμέλια, ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ μεταγενέστεροι θὰ ἐποικοδομήσωσι τὴν κωρωνίδα τῆς εὐμερίας καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος μας· ἄς μὴ λησμονήσωμεν δὲ, ὅτι ἐφ' ὅσον πεινώμεν κάθε Κυβέρνησις θὰ ἦναι κακὴ, διότι δὲν θὰ ἔχη μὲ τι νὰ μᾶς χορτάσῃ καθὼς ὅμως χορτάσωμεν, κάθε Κυβέρνησις θὰ ἦναι καλὴ, διότι πρὸς τιμὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους οὐδεὶς Ἕλληνα στερεῖται πατριωτισμοῦ. »

« Μετὰ ταῦτα ἐσυζητήθη ἂν πρέπη ἡ ἐταιρία νὰ περιλαμβάνῃ ὅλην τὴν Ἀνατολὴν, ὅπως ἐπρότεινε ὁ Κ. Γούδας ἢ μόνον τὴν ἐλευθερὰν Ἑλλάδα· ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου, ἂν καὶ οἱ πλείοτεροι ἔκλιναν ὑπὲρ τοῦ περιορισμοῦ, ἀφῆθη εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, ἥτις θὰ συντάξῃ τὸ καταστατικόν. Πιστεύομεν ὅμως ὅτι τὰ πεφωτισμένα μέλη τῆς ἐπιτροπῆς δὲν θὰ θελήσωσι ν' ἀποκλείσωσι κατὰ τὸ δυνατόν τῶν εὐεργετημάτων τοιαύτης ἐταιρίας τοὺς συμπατριώτας τῶν Ζωσιμαδῶν, τοῦ Βερναρδάκη, τοῦ Σίνα, τοῦ Ράλλη, τοῦ Σεκιάρη, τοῦ Καράλη καὶ ἄλλων, ἐκ τῶν ὁποίων εἰς καὶ μόνος δύναται ν' ἀναδεχθῇ ὅλα τὰ ἐξοδα τῆς ἐταιρίας, ἐν ᾧ ἂν θὰ προσμένῃ αὐτὴ ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς συνδρομὰς φοβούμεθα, ὅτι ὀλίγους πόρους θὰ ἔχη νὰ διαθέτῃ. »

« Ἐπειτα ἐσυζητήθη ἂν πρέπει ἡ ἐταιρία νὰ περιλαμβάνῃ καὶ τὸ ἠθικὸν μέρος, δηλαδὴ νὰ βραβεύῃ καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν, ὅπως ἐπρότεινε ὁ Κ. Γούδας, ἢ μόνον τὰς γεωργικὰς ἀρετάς· ἡ πλειονοψηφία παρεδέχθη τὸ δεύτερον· ἔπειτα ἐξελέχθη ἐπιτροπὴ, ἵνα συντάξῃ τὸ καταστατικόν, συγκαμμένη ἐκ τῶν Κυρίων Δοσίου, Γούδα, Χαραλάμπους, Σπηλιοστάκη, Σωτηροπούλου, Ἀντ. Παπαδάκη καὶ Θ. Ὀρφανίδου. Εἶθε νὰ καταρτισθῇ μίαν ὥραν ἀρχήτερον ἡ ἐταιρία αὕτη, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προσδοκῶνται μεγάλα κατὰ εἰς τὴν κοινωνίαν μας. Κατὰ τὴν κρίσιν

μας δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἠθικὸν μέρος δὲν ἔπρεπε ν' ἀπορρίφθῃ, χωρὶς κἄν ν' ἀναγνώσῃσι τινες τὸ σχέδιον τοῦ Κ. Γούδα· διότι κατὰ τὸ σχέδιον τοῦτο κάλλιστα, νομίζομεν, ἐδύνατο νὰ συμβαδίσῃσι τὸ ἠθικὸν μὲ τὸ ὑλικόν· ἡμεῖς τούλάχιστον ὄλα τὰ εὔραμεν καλῶς σενηρολογημένα, καὶ χαίρομεθα διότι πρῶτοι ἡμεῖς διὰ τῆς ἐφημερίδος μας ἐσυστήσαμεν τὴν προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς κοινωνίας εἰς τὰ σπουδαιότατα ταῦτα ἔργα τοῦ Κυρίου Γούδα.

Κύριοι!

Σμικρὸν τι ἐάν θελήσῃ νὰ ἐρευνησῇ τις μετ' ἐπιστασίας ἄπαντα τὰ ἐν τῇ Ἀνατολῇ προϊόντα, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ καταλήγων εἰς τὸ ἔντομον, καὶ θελήσῃ ἔπειτα νὰ παραβάλλῃ ταῦτα πρὸς τὰ ὁμοιοειδῆ προϊόντα τῆς Δύσεως δὲν θὰ θυνηθῇ νὰ μὴ ἐκπλαγῇ ἐκ μιᾶς προφανεστάτης ἀντιθέσεως, τῆς ἐξῆς.

Ὅτι δηλαδὴ ἐν μὲν τῇ Ἀνατολῇ τὰ πάντα σχεδὸν, καίτοι προωρισμένα ὄντα τρόπον τινὰ ὑπὸ τῆς φύσεως, ἵνα καθέξῃσι τὴν πρώτην βαθμίδα μεταξὺ τῶν ὁμοιοειδῶν, τὰ πλεῖστα ὅμως κατέχουσι κατὰ δυστυχίαν σήμερον δευτερεύουσάν τινα καὶ τριτεύουσάν βαθμίδα. Ἐν δὲ τῇ Δύσει ἀντιστρόφως, καίτοι τὰ πάντα σχεδὸν ἐκ φύσεως προωρισμένα ὄντα νὰ κατεχῃσι δευτερεύουσάν τινα βαθμίδα, τὰ πλεῖστα ὅμως ὑπερέχουσι τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὁμοιοειδῶν.

Τὸ κύριον αἴτιον τῆς ἀντιθέσεως ταύτης προέκυψε καὶ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν περιπτειῶν, εἰς ἃς ὑπέκυψεν ἄχρι τοῦδε ἕκαστον τῶν μερῶν τούτων τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἀλλ' οὐχ ἤττον εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ θέλησις τῶν ἀνθρώπων. Ἐν μὲν τῇ Δύσει οἱ ἀνθρώποι, εὐνοικωτέρας ἔχοντες τὰς περιστάσεις, ἠθέλησαν πρῶτον νὰ ἐξευγενίσωσιν ἑαυτοὺς, κ' ἔπειτα νὰ ἐξευγενίσωσι κατὰ τὸ ἐφικτὸν καὶ ἅπαντα τὰ περιστοιχίζοντα αὐτοὺς ὄντα, ψυχικὰ τε καὶ ἄψυχα. Ἐν δὲ τῇ Ἀνατολῇ οἱ ἀνθρώποι, πιεζόμενοι ὑπὸ δυσμενῶν περιστάσεων, σμικρὸν κατὰ σμικρὸν ἐστερήθησαν καὶ αὐτῆς τῆς θελήσεως. Καὶ ἐντεῦθεν προέκυψεν, ὥστε εἰς μὲν τὰς ἄλλοτε κατοικίας τῶν ἀγρίων θηρίων τῆς Δύσεως ἤδη παράγονται τὰ εὐγενέστερα προϊόντα τοῦ κόσμου, ὡς νὰ οἰκῶσιν ἐν αὐταῖς ἄγγελοι μᾶλλον ἢ ἀνθρώποι. Εἰς δὲ τὰς ἄλλοτε μυθολογουμένας κατοικίας τῶν θεῶν, εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο,

τὸ ὅποιον ὁ δημιουργὸς τοῦ παντὸς προορίσεν ἴσως καὶ ὡς ἐπίγειον παραδείσον, τὰ πάντα θεῷ! ἐξεφυλίσθησαν, οὐδ' αὐτοῦ ἴσως τοῦ ἀνθρώπου ἐξαιρουμένου.

Εἰσδύσαντος ἤδη τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ὁσημέραι αἰρουμένων πάντων τῶν προσκομμάτων καὶ ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς, καιρὸς εἶναι νὰ θελήσωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἐξευγενίσωμεν ἑαυτοὺς καὶ τὰ περὶ ἡμᾶς ὄντα. Καὶ δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ν' αὐτοσχεδιάσωμεν πρὸς τοῦτο, ἀρκεῖ μόνον νὰ μεταφέρωμεν ἀπὸ τῆς Δύσεως, ὅτι αὕτη μετέλαβεν ἄλλοτε ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἀνέπτυξεν ἢ, ἂν θέλητε, καὶ ἐπολυπλασίασε μάλιστα, ὡπερ ὁ φρόνιμος δούλος τὸ θανεισθῆν ὑπὸ τοῦ Κυρίου αὐτοῦ τάλαντον.

Θελήσαντες νὰ ἐξευγενίσωσιν ἑαυτοὺς καὶ τὰ περὶ αὐτοὺς οἱ πεπολιτισμένοι λαοὶ τῆς Δύσεως συνέστησαν κατὰ μίμησιν ἴσως τοῦ Πυθαγόρα, ἀπίερους ἐταιρίας πρὸς ἐνίσχυσιν ἢ βράβευσιν παντὸς ὅ,τι ἡ φύσις ἢ ἡ ἀνθρώπινος διάνοια παρ' αὐτοῖς παράγει. Καὶ δὲν ἔχω ἀνάγκην ν' ἀναφέρω ἐνταῦθα τὰ εὐεργετικώτατα ὑπὲρ τῶν κοινωνιῶν καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἀποτελέσματα, τὰ ὅποια προύξήθησαν εἰς τοὺς πεπολιτισμένους λαοὺς τῆς Δύσεως ἡ σύστασις τοιούτων ἐταιριῶν διότι πολλοὶ ἐξ ὑμῶν εἶδατε θεβαίως παρ' αὐτοῖς τὸ τεράστιον μέγεθος, τὸ ὅποιον ἔλαβον π. γ. οἱ ἵπποι των πολλοὶ εἶδατε τὸ τεράστιον πάχος, τὸ ὅποιον λαμβάνουν οἱ βόες των καὶ ἅπαντα σχεδὸν τὰ χρησιμεύοντα πρὸς τροφήν τοῦ ἀνθρώπου ζῶά των. Πολλοὶ ἐξ ὑμῶν εἶδατε τὴν τεραστίαν καλλονὴν καὶ τὴν ἀρίστην ποιότητα τὴν ὅποιαν ἔλαβον παρ' αὐτοῖς ὡς καὶ αὐτὰ τὰ ὄσπριά των, ὡς καὶ αὐτὰ τὰ λαχανικά των ἢ καὶ αὐτὰ ἄνθη των. Πολλοὶ ἐξ ὑμῶν εἶδατε θεβαίως καὶ αὐτὴν τὴν τεραστίαν παραγωγικότητα, τὴν ὅποιαν οἱ πεπολιτισμένοι λαοὶ τῆς Δύσεως ἠνάγκασαν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν φύσιν νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ εἰς τὰς γαίας των. Ὅσα παράγει ἐν μόνον στρέμμα γῆς παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς τῆς Δύσεως δὲν παράγουσιν οὔτε πεντήκοντα οὔτε ἑκατὸν στρέμματα ἐκ τῆς παρ' ἡμῖν γῆς, καίτοι φύσει οὐσῆς παραγωγικωτέρας ταύτης.

Ἀλλὰ πῶς θέλετε νὰ μὴ μεταβληθῶσι τὰ πάντα ἐπὶ τὰ κρείττω παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς τῆς Δύσεως καὶ νὰ μὴ ἐκφυλισθῶσι τὰ πάντα παρ' ἡμῖν, ὅταν ἐκεῖ μὲν πᾶσαν πρὸς τὰ κρείττω μεταβολὴν ἰχνηλατοῦσι καὶ θραβεύουσι μύριαι ἐνθαῤῥυντικαὶ ἐταιρίαι παρ' ἡμῖν δὲ καὶ αὕτη ἡ εὐεργικωτάτη

τῶν ἀνακαλύψεων, καὶ αὐτὴ ἢ πρὸς τὸ βέλτιον μετατροπὴ τοῦ φαύλου καὶ ἐκπεριλιτμένου ἐνδέχεται νὰ συνταφῇ μετὰ τοῦ ἀνακαλυπτοῦ ἢ τοῦ καλλιεργητοῦ τῆς φύσεως; Πῶς θέλετε νὰ μὴ φθισῶ καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἡ Ἀνατολὴ, ὅταν ἐν αὐτῇ οὐδεὶς σχεδὸν ὑπάρχει ὁ καθοδηγῶν, οὐδεὶς ὁ βοηθῶν, καὶ οὐδεὶς ὁ βραβεύων τὸν Ἀνατολικὸν λαὸν εἴτε εἰς τὰ καθημερινὰ ἔργα τοῦ, εἴτε εἰς τὰς βελτιώσεις του, εἴτε εἰς τὰς ἀνακαλύψεις του; Ἄλλ' αἱ Κυβερνήσεις; ὧ καθήκον τῶν Κυβερνήσεων τῆς Ἀνατολῆς κατέστη τὸ νὰ τιμωρῶσι μόνον τὰ κακά· σπάνια εἶναι αἱ Κυβερνήσεις ἐκεῖναι, αἵτινες ἔχουσι καιρὸν ἢ διάθεσιν ν' ἀμειβῶσι καὶ τὰ καλὰ· τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲ ὡς καλλιτέραν τῶν Κυβερνήσεων τῆς Ἀνατολῆς ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον ἠθελον θεωρῆσαι ἐκείνην, ἥτις διὰ σοφῶν νόμων ἠθελεν ἀρεὶ τὰ προσκόμματα, καὶ διὰ πατρικῆς διοικήσεως ἠθελε παρέξει ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἠθελε κάμει ὀρθὴν καὶ οὐχὶ ἀντίστροφον χρῆσιν τῆς ποινῆς καὶ τῆς ἀμοιβῆς μόνον εἰς τοὺς ὑπαλλήλους της. Ἐγὼ τοῦλάχιστον οὐδέποτε σχεδὸν ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἤκουσα νομάρχην τινὰ ἢ διοικητὴν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν νὰ προτείνῃ εἰς τὴν Κυβέρνησίν του νὰ δώσῃ βραβεῖόν τι εἰς τὸν δεῖνα πολίτην, διότι ἐξήσχησε τὴν δεῖνα ἀρετὴν ἢ εἰς τὸν δεῖνα γεωργόν, διότι ἐπῆυξῆσε τὰ προϊόντά του· ἢ εἰς τὸν δεῖνα κτηνοτρόφον, διότι μετέβαλεν ἐπὶ τὰ κρείττω τὸ εἶδος τῶν τρεφομένων ὑπ' αὐτοῦ κτηνῶν· ἢ εἰς τὸν δεῖνα δενδροκόμον, διότι ἐκαρπώθη πλειότερον ἐκ τῶν δένδρων του· ἢ ἂν τις ἐπρότεινε, σπανιώτατα ἤκουσα, ὅτι εἰσηκούσθη· διότι αἱ Κυβερνήσεις, ὡς γνωστὸν, ἔχουσι ἄλλας σπουδαιότερας ἀσχολίας.

Καὶ μὴ νομισήτε, Κύριοι, ὅτι ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος ἢ καὶ πάσης τῆς Ἀνατολῆς ἀποδίδει σμικρὰν τινα ἀξίαν εἰς τὰ τοιαῦτα τῆς ἰκανότητος καὶ τῆς ἀρετῆς του βραβεῖα, ὅταν μάλιστα ταῦτα ἀπονέμονται ὑπὸ ἐταιριῶν· τούναντίον μάλιστα πολλοὺς μὲν ἐκ τῶν πολιτικῶν μας εἶδον, μὴ φέροντας τὰ ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεων ἀπονεμηθέντα αὐτοῖς παράσημα· οὐδένα δὲ ἐκ τῆς τάξεως τοῦ λαοῦ μὴ ἐνασμενιζόμενον ἰδίως διὰ τὸ βραβεῖον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τυχὸν ἔλαβε παρ' ἐταιρίας τινός, ὡς γέρας τῆς ἐπιμελείας του, τῆς νοημοσύνης του, ἢ ἄλλης τινός ἀρετῆς του.

Μία τῶν κατεπειγουσῶν παρ' ἡμῖν ἀναγκῶν ἦτον ἄλλοτε ἢ διάδοσις γραμμάτων καὶ καλῆς ἀνατροφῆς εἰς τὸ γυναικεῖον

φύλον· ἠθέλησάν τινες νὰ συντελέσωσι εἰς τὴν θεραπείαν τῆς ἀνάγκης ταύτης διὰ τῆς συστάσεως τῆς φιλεκαπαιδευτικῆς ἐταιρίας, καὶ σήμερον αἰσθηνόμεθα ἅπαντες μὲν τῶν μεγαλειτέρων εὐχαριστήσεων, διότι βλέπομεν οὐχὶ μόνον ὅσημέραι θεραπευμένην γιγαντιαίως μάλιστα βήμασι τὴν ἀνάγκην ταύτην, ἀλλὰ καὶ παρακαθημένους ἤδη ἐνταῦθα τινὰς ἐκ τῶν καθιδρυτῶν τῆς ἐταιρίας ταύτης· ἐν σμικρῷ διαστήματι χρόνου τὸ γυναικεῖον φύλον, τυχὸν καλοῦ καλλιεργητοῦ ἐν τῇ πατρικῇ μερίμνῃ τῆς φιλεκαπαιδευτικῆς ἐταιρίας, ἔκαμε τεραστίας προόδους καὶ θὰ συντελέτῃ βεβαίως τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀνάπλασιν Ἀνατολῆς. Τί δὲν ἐπαγγέλλονται οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς, ἐὰν τύχωσι καλῶν καλλιεργητῶν; Καλοὶ δὲ καλλιεργηταὶ τῶν λαῶν εἶναι, ὡς γινώσκετε, πανταχοῦ τοῦ κόσμου τὸ μὲν αἱ πατρικαὶ Κυβερνήσεις, διὰ τῆς εὐνομίας, τῆς πρὸς πάντας ἰσότητος καὶ τῆς ἀσφαλείας· τὸ δὲ αἱ τοιαῦται ἐταιρίαι διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς ἀρετῆς πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς εὐμερείας.

Ἰπὸ τοιούτων ἀρχῶν ἐμπνεόμενος, ἅμα μετὰ τὴν ἐναρξίν τῆς ἐκδόσεως τῆς Μελίσσης τῶν Ἀθηνῶν, ἀρ' οὐ πρῶτον ἐδημοσίευσα ἐρεῦνας τινὰς περὶ τῶν αἰτίων τῆς μὴ αὐξήσεως ἢ καὶ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τινὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς, ἔθειξα ἀμέσως τὸ περὶ συνεταιρισμοῦ σπουδαιότερον ζήτημα, καὶ ἰδίως κατέδειξα τὴν ἀνάγκην συστάσεως ἐταιρίας πρὸς βελτίωσιν τῆς ἠθικῆς καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γεωργίας, τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς δενδροφυτείας· ἐκ τοῦ προχείρου δὲ συνέταξα κ' ἐδημοσίευσα καὶ σχέδιον ὀργανισμοῦ πρὸς σύστασιν τοιαύτης τινός ἐταιρίας· τὸ σχέδιον τοῦτο λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ θέσω ὑπ' ὄψιν τῆς γεραρᾶς ταύτης δημηγύρεως.

Συντάσσω δὲ τὸ σχέδιον τοῦτο τοιαῦτα τινὰ εἶχον πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν. Πρῶτον τὸ νὰ παρακληθῇ ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ λαοφιλὴς ἡμῶν Βασιλεὺς νὰ λάβῃ ὑπὸ τὴν κραταιὰν προστασίαν Του τὴν ἐταιρίαν ταύτην, καὶ δι' αὐτῆς οὐχ ἦτιον ἢ διὰ τῆς πατρικῆς του Κυβερνήσεως νὰ καλλιεργῆσθαι ὡς ἄλλος φιλόστοργος πατὴρ τὰ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἰδίως ὑπάρχοντα ἀγαθὰ σπέρματα, ἐν ἀναδειγθῶσι ταῦτα, Θεοῦ εὐδοχοῦντος, μεγάλαι ἐθνικαὶ ἀρεταί, καὶ εἰ δυνατόν ἐράμιλλοι ἐκείνων, δι' ὧν αὐτοὶ οὗτοι οἱ πρόγονοί μας Ἀνατολίται ἐξέπληξαν ἄλλοτε τὸν κόσμον μεθ' αὐτά. Ποῖα δὲ εἶναι τὰ ἐλαττήρια ἐκεῖνα, δι' ὧν δύναται τις παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἰδίως νὰ καλλιεργῆσθαι τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν σπέρματα, καὶ ποῖοι οἱ σκόπελοι, τοὺς ὁποίους

ὀφείλει ν' ἀποφύγῃ, ταῦτα πάντα ὑπέδειξα δι' ἄλλης μου προγενεστέρας πραγματείας, δύο περίπου μῆνας πρὸ τῆς ἐκλογῆς τοῦ λαοφιλοῦς ἡμῶν Βασιλέως δημοσιευθείσης.

Δεύτερον μέλημά μου ἐπὶ τῆς συντάξεως τοῦ σχεδίου τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἐταιρίας ἦτο τὸ ν' ἀποχωρίσω αὐτὴν διὰ Κινητικῶν, οὕτως εἰπεῖν, τοιχῶν πάσης πολιτικῆς, πάσης θρησκευτικῆς καὶ πάσης φυλετικῆς ἀποχωρήσεως. Ἡ ἐταιρία αὕτη κατ' ἐμὲ τοῦλάχιστον πρέπει ν' ἀποβλέπῃ μόνον εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ἠθικῆς καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὕλικῆς εὐημερίας ἢ δυνάτον κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀνατολήν.

Κατὰ τρίτον λόγον ἐθεώρησα ἀναγκαῖον νὰ καταστήσω διὰ τοῦ σχεδίου τούτου τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἐταιρίας προσιτὴν αὐτὴν εἰς πάντα τὸν βουλόμενον· δύο μόνον προσόντα ἀπήτησα νὰ ἔχῃ ὁ θέλων νὰ γείνη μέλος αὐτῆς. Ἄ) νόμιμον ἡλικίαν, καὶ δεύτερον εἶον δικαστικῶς τοῦλάχιστον ὀστιγματιστον. «Πᾶς οὐ μὴ ὑποστάς ποιήν ἔνεκα ἀτιμοτικῆς πράξεως καὶ ὑποσχόμενους νὰ μὴ συναλλάσῃτε τοῦ λοιποῦ ἐν γνώσει με τοὺς ὑποστάντας τοιαύτην ποιήν δύναται νὰ γείνη μέλος τῆς ἐταιρίας, ἀρκεῖ μόνον νὰ θέλει νὰ πληρώσῃ δώδεκα κατ' ἔστος δραχμάς.»

Τέταρτον καὶ σπουδαιότερον μέλημά μου ἦτο ἐπὶ τῆς συντάξεως τοῦ σχεδίου τούτου τὸ νὰ κατασταθῇ ὅσον ἐνεστί γενικωτέρα καὶ εὐκολωτέρα ἢ ἄλλα, καὶ ν' ἀποδεικνύηται παρ' ἐκάστῳ ἢ πρόδοδος ἄνευ πολλῶν διατυπώσεων.

Ἀνέφραστον δι' ἡσθάνθην εὐχαρίστησιν, ὅτε πρὸ τινῶν μόλις ἡμερῶν ἔμαθον, ὅτι καὶ ἄλλοι μεγαλειτέραν ἐμοῦ πείραν ἔχειοντες, πρὸ χρόνων πολλῶν εἰργάσθησαν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου. Κατὰ περίεργον μάλιστα σύμπτωσιν αἱ ἀρχικαὶ θάσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίχθησαν οἱ ἀξιότιμοι οὗτοι συμπολιταὶ ἡμῶν πρὸς καταρτισμὸν τοιαύτης ἐταιρίας, συμφωνοῦσι σχεδὸν πληρῶστα πρὸς ὅσα ἐπ' ἐμοῦ ἐθεωρήθησαν ἀναγκαῖα, ἵνα χρησιμεύσωσιν ὡς βάσεις. Προχθὲς ὁ Κύριος Δόσιος μοι ἀνέγνωσεν ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἀξιολογόν τι σχέδιον, ἐτοιμασθὲν παρ' αὐτοῦ πρὸ τεσσάρων περίπου ἐτῶν πρὸ σύστασιν τοιαύτης ἐταιρίας· ὁμοίον τι περίπου ἀπεπεράθη πρὸ τινῶν μνηῶν νὰ ὀργανίσῃ καὶ ὁ ἀξιότιμος φίλος μου Κύριος Δ. Αἰνιάν.

Εὐχαρίσως δ' ἔμαθον ἀκολούθως, ὅτι καὶ ἡ Κυβέρνησις πρὸ πολλοῦ εἶχε συλλάβει τὴν ἰδέαν νὰ σχηματίσῃ τοιαύτην τινα ἐται-

ρίαν, καὶ ὑπάρχει, ἂν δὲν λανθάνωμαι, ἔτοιμος καὶ ὀργανισμὸς ἢ μάλιστα καὶ αὐτὴ ἡ ἐπίσημος ἐγχαρσις τῆς Κυβερνήσεως. Μ' ἐπληροφόρησαν μάλιστα, ὅτι ὑπάρχει καὶ χρηματικὸν τι κεφάλαιον, προωρισμένον ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς πυρὴν πρὸς σύστασιν τοιαύτης ἐταιρίας. Τὰ δὲ ἐπ' ἐμοῦ περὶ τούτου δημοσιευθέντα, καίτοι ἐκ τοῦ προχείρου καὶ ὑπὸ ἀπειρου γενόμενα, ἠξιώθησαν ὅμως, καθ' ἃς ἔχω θετικωτάτας διαβεβαιώσεις, πανταχὸν σχεδὸν τῆς Ἀνατολῆς εὐμενοῦς ὑποδοχῆς. Τοῦτο ἐπικυροῖ πληρῶστα ὅτι ἄλλοτε πρὸ πολλοῦ καὶ ἐπανειλημμένως μάλιστα ἐτόλμησα νὰ δημοσιεύσω, ὅτι διλαθῇ οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς ὠρίμασαν ἤδη, καλῶν τινῶν καλλιεργητῶν ἔχουσιν ἀνάγκην, ἵνα ἐκπληξῶσι τὸν κόσμον καὶ αὐθις μεθαύματα.

Ἄν ἤρμοζε βεβαίως εἰς ἐμὲ ν' ἀναγνώσω ἐνταῦθα, ἐνώπιον μάλιστα τοιαύτης γεραρᾶς ὀμπηγύεως, ὅσα οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὁμογεεῖς, ἐξ ὧν τοὺς πλείστους οὔτε ἐξ ὄψεως ἔχω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίζω, μοι γράφουσι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἐπειδὴ ὅμως ἐνδέχεται παρά τι μὲν νὰ ἐγεννήθῃ ἡ ἰδέα τοῦ προῦρου νὰ ἀσχληθῶμεν ἀπὸ τοῦδε εἰς τοιαῦτα πράγματα, παρ' ἄλλοις δὲ ἐνδέχεται νὰ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα τοῦ ἀνεφίχτου ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως μέσων, διὰ τούτο ἃς μοι ἐπιτραπῇ ν' ἀναγνώσω ἐνταῦθα περικοπᾶς τινας τῶν γραμμάτων τούτων.

Γαλάτσι 4 Ἀπριλίου 1864.

Κύριε Α. Γούδα εἰς Ἀθήνας.

«Ὅτε πρὸ τινῶν ἡμερῶν μοι ἐπεδόθησαν παρὰ τοῦ ἐνταῦθα Προξενείου μας τὰ δύο πρῶτα φυλλάδια τῆς Μελίσσης σας ἢ πρῶτη αὐτόματος κίνησις ἦτο νὰ τὰ ἐπιστρέψω τῇ ἐπιδόντῃ μοι αὐτά, πλὴν, οὔτως ἀμέσως ἐγένετο ἄφαντος, καὶ ἕως ὅτου καλῶς ἐνόησω τί ἦτο τὰ φυλλάδια ταῦτα καὶ διὰ τί μοι ἐδίδοντο, ἐπέρασαν λεπτὰ τινα, καὶ ὅταν μάλιστα εἶδον ὅτι καὶ ἡ συνδρομὴ εἶναι εὐτελής, εἶπον καθ' ἑμαυτὸν, ἃς πετάξω δέκα πέντε δραχμάς καὶ τὸν χρόνον τούτον.»

«Μετὰ τὸν συλλογισμὸν τούτον περιεργείας μᾶλλον χάριν ἐξήριψα τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπὶ τοῦ κειμένου, καὶ ὦ τῆς ἀσπορίας μου! ἀντὶ τῶν φλυαριῶν, τῶν πάντοτε ἄνευ οὐσίας, καιωνίως ἄνευ ὠφελείας, συνήθως δὲ ἐπιβλαβεστάτων, προσθε-

ενίοτε καὶ σχολαστικωτάτων . . . . εἶδεν πράγματα βάσιμα, ὑπράγματα κοινωφελῆ, πραγματικὰ ἀληθεῖα, καὶ συμφέροντα ἡπρακτὰ ἐξ ἐκείνων, ἀπὸ τὰ ὅποια ὁ τόπος μας διψᾷ καὶ ἐπὶ πρῶτων ὁποίων στηρίζονται ἅπαντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη τῆς Ἑυρώπης, καὶ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια πᾶν ἔθνος ἐννοοῦν καὶ θέλον πτὴν πρόοδόν του, χρεωστῆεὶ νὰ ἐγκλωπωθῆ τοῦτο καλῶς ἐννοήσῃ καὶ ὁ Βασιλεὺς μας εἰπὼν ἐν τῇ προκήρυξί του, ὅτι θέλει καταστήσει τὴν Ἑλλάδα, τῇ συνδρομῇ τῶν ἀρίστων ἐξ ἡμῶν πρότυπον Βασιλείου ἐν τῇ Ανατολῇ, καὶ ἀληθῶς ἡμεῖς νοί ἐξω περιμένομεν τώρα ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν νὰ ἴδωμεν τοὺς ἀρίστους μας βοηθοῦντας τὸν Βασιλέα μας νὰ θάλῃ εἰς ἀπράξιν τὰς ἀρχάς, ἃς διεκήρυξε, καὶ ἡ θραδύτης μας στενοχωρεῖ οὐκ ὀλίγον.» . . . .

«Ἐν πρώτοις Σας συγχαίρω διὰ τὸν ἀγαθὸν ἀγῶνα, ὃν ἐν Ἑλλάδι . . . . ἐγκαινιάζετε νομίζω, ὅτι τοιαύτης ἐπαναστάσεως εἶχε πραγματικὴν ἀνάγκην ἡ Ἑλλάς, καὶ οὐχὶ τῆς πολιτικῆς· ἂν δὲ ἡ πολιτικὴ ἐπαναστάσις ἐπέτυχῃ, δὲν ἐπέτυχῃ, νειμῆ διότι ἐφάνη ὑπὸ τὸ πρόσχημα ταύτης ἡ ἐπαναστάσις, ἢ ἡμεῖς ἐγκαινιάζετε ἔχει τὰ πραγματικὰ ἀποτελέσματα, ἢ διεκέρυττεν ἡ ἄλλη ὑπὸ τὴν ἔποψιν ὅμως ταύτην αἱ ἐθνοσωτήρια ἀρχαί Σας ἔχουν ἀνάγκην μεγάλης δημοσιότητος, εἰς τρόπον ὅπου νὰ ἦναι ἡ τακτικὴ καὶ μόνη ἀνάγκωσις σύμπατος τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Ἀνατολικοῦ λαοῦ» . . . .

Ἐνταῦθα ὁ ἀξιότιμος ὁμογενὴς προτείνει σχέδιόν τι καλὸν καὶ θεῖον ἴσως, ἀλλὰ δυστυχῶς δυσεκπλήρωτον κατὰ τὰς παρούσας μάλιστα περιστάσεις ὑπ' ἐμοῦ τοῦλάχιστον, ὅπως ῥητῶς ἐκφράζεται περὶ τούτου ὁ καλὸς κάγαθος ὁμογενὴς.

Κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχὴν ἔλαβον ἐκ Πετροπόλεως ἑτέραν τινὰ ἐμφαντικωτέραν ἐπιστολήν, τῆς ὁποίας συγχωρησάτέ με νὰ σᾶς ἀναγνώσω ἀποσπάματά τινα.

Ἐν Πετροπόλει 10 Ἀπριλίου 1864.

Ἐν τῷ περιοδικῷ ἡμῶν συγγράμματι «*Ἱατρικὴ Μελίσσα*» μεταξὺ πλείστων ὄσων πρακτικῶν ἰδεῶν καὶ συμβουλῶν ὄντων πατριῶν, ἐν οἷς . . . . συμβουλεύετε τοὺς Ἕλληνας, ἵνα ἐπιληφθῶσι τῆς δεινροφυτείας· ἰδίως ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὅπως κατασῶσι αὐτὴν ἐνδρὸν καὶ καρποφόρον, ἐξ ἀνδρῶν καὶ ἀγάρθων.

Πρὸς μείζονα δὲ ἐπιτυχίαν τούτου προτείνετε τὴν σύστασιν Ἀνατολικῆς ἑταιρίας. Τοσοῦτον δὲ με καταγοήτευσεν ἡ ἰδέα αὐτῇ, ὥστε ἐπὶ τοῦ γεύματος ἐλλάλησα περὶ τούτου. Ὁ δὲ Κύριος Β. . . . . ἐπαινέσας τὴν ἰδέαν ταύτην, εἶπεν, εὐχαρίστως προστατεύσω τὴν ἑταιρίαν ταύτην τὸ κατὰ δύναμιν. Σᾶς ἀναγγέλλω περὶ τούτου, ἵνα σχηματίσῃτε συμβούλιον ἐξ ὄσων δυνάσθῃ προσώπων καὶ γράψετε πάραυτα πρὸς τὸν Κύριον Β. . . . . διὰ τοῦ ἐπισημοτέρου τρόπου, ἐξαιτούμενοι τὴν προστασίαν τοῦ ἀγαθοῦ τούτου πατριώτου· τεθῆτω δὲ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἑταιρίας ταύτης ὁ Βασιλεὺς· τοῦτο καὶ τιμὴν περιποιήσεται αὐτῷ καὶ ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἐργου ἀπαιτεῖ. Γράψατε συγχρόνως πρὸς τοὺς Κυρίους . . . . . ἐνταῦθα ἐπαριθμεῖ τὰ ὀνόματα διαφόρων ὁμογενῶν, καὶ ἀμετρον ἐπιθυμίαν καὶ μεγάλην δύναμιν ἐχόντων νὰ συνδράμωσι τοιαύτην ἑταιρίαν.»

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων, ἐπαναλαμβάνω δὲ νὰ σᾶς διαβεβαιώσω Κύριοι, ὅτι ὅσα, γράφουσι πρὸς ἐμὲ περὶ τοῦ ἐντεκλειμένου τούτου οἱ ἀξιότιμοι ὁμογενεῖς, τὰ γράφουσιν ὀρμώμενοι μόνον ἐξ ἀγνοῦ αἰσθήματος ἀκραίφνου πατριωτισμοῦ, διότι, ὡς ἀνωτέρω ἐρῆθη, οὐδέποτε εὐτύχησα ν' ἀξιοθῶ τῆς προσωπικῆς γνωριμίας οὐδενὸς τούτων, οὔτε ἀλληλογραφίαν τινὰ προγενεστέραν μετὰ τινος ἐξ αὐτῶν εἶχον, οὔτε τὰ ὑπ' ἐμοῦ δημοσιευθέντα ἐτόλμησα νὰ τοῖς πέμψω ἀπ' εὐθείας· τούναντίον μάλιστα ὁ ἐν Πετροπόλει ὁμογενὴς ἐκ τύχης φαίνεται εἶδε μόνον τὸ περὶ συνεταρισμοῦ φυλλάδιον τῆς Μελίσσης τῶν Ἀθηνῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἀποκαλεῖ αὐτὴν *Ἱατρικὴν Μελίσσαν*.

Προχθὲς δ' ἐξέφρασθη παρὰ τινων ἡ ἰδέα τοῦ νὰ συστήσωμεν οὐχὶ ἐνθαρρυντικὴν, ἀλλὰ μετοχικὴν ἢ ἐργολαβικὴν ἑταιρίαν. Δὲν ἀποκρούω τὴν ἰδέαν ταύτην, τούναντίον μάλιστα περὶ αὐτῆς πραγματεύομαι ἐν ἐκτάσει διὰ τοῦ κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην δημοσιευθεμένου φυλλαδίου, τοῦ ὁποίου ἐξητυπώθησαν ἄρτι τὰ περιέχοντα τὴν πραγματείαν ταύτην φύλλα, καὶ εὐχαρίστως ὑποβάλλω τὰς περὶ τούτου σκέψεις μου εἰς τὴν γερὰν ὁμήγυριν.

Ἀλλὰ φρονῶ, ὅτι πρὶν εἰ ἀναδεχθῶμεν ἐπιχειρήσεις, ὀρθότερον ἤθελεν εἶσθαι νὰ συστήσωμεν πρῶτον τὴν ἑταιρίαν, ὑπὸ ὅλων ἐνθαρρυντικῆν ἔποψιν. Ἀκολούθως δὲ ἀναλόγως τῶν πόρων μας δυνάμεθα ν' ἀναδεχθῶμεν καὶ ἐπιχειρήσεις. Ἄλλως δὲ μετοχικὰς ἑταιρίας πρὸς ἐκτέλεσιν μεγάλων καὶ ἐπωφελεστάτων ἐπιχειρήσεων δὲν θὰ θραδύνοσιν, ἐλπίζω, νὰ συστήσωσιν ἄλλοι,

τῇ συμπράξει βεβαίως και πολλῶν ἐξ ἡμῶν, πλείοτερα ὁμως μέσα και κερδοσκοπικώτερον, οὕτως εἶπειν, πνεῦμα ἔχοντες.

Δι' ἡμᾶς δὲ ἰκανὸν εἶναι, νομίζω, ἐπικαλούμενοι πρῶτον ἐν χριστιανικῇ καταύξει τὴν θεῖαν ἀντίληψιν, ἔχοντες ἐκ προοιμίων και τὰς εὐχὰς και εὐλογίας τοῦ Σεβασμιωτάτου ἀγίου Μητροπολίτου, νὰ θέσωμεν σήμερον τὰς βάσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ μετεγενέστεροι ἡμῶν θὰ ἐποικοδομήσωσι τὴν κωρωνίδα τῆς εὐημερίας, τῆς δόξης και τοῦ μεγαλείου τῆς προσφιλεστάτης ἡμῶν πατρίδος. Ἄς μὴ λησμονήσωμεν δὲ Κύριοι, ὅτι ἐφ' ὅσον πεινώμεν, πᾶσα οἷα δὴ ποτε Κυβέρνησις, και τὸν Σωκράτην ἂν ἔχη Πρόεδρον και τοὺς ὁμοίους τοῦ Φωκίωινος και τοῦ Ἀριστείδου ἂν ἔχη ὑπουργοὺς, θὰ ἦ και κακῆ, κατὰ τινὰς δὲ θὰ ἦναι και ἀξία ἀγχόνης διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον, ὅτι δὲν θὰ ἔχη μὲ τί νὰ μᾶς διαθρέψῃ· ἅμα δὲ και διὰ τῆς συστάσεως τοιούτων ἐταιριῶν χορτάσωμεν, τότε πᾶσα Κυβέρνησις θὰ ἦναι ἐθνικῆ και πατριωτικωτάτη, διότι πρὸς καύχημα τοῦ ἔθνους ἡμῶν παρ' οὐδενὸς Ἑλληνοῦ ἐλλείπει ὁ πατριωτισμός.

Ἦδη δὲ ἄς μοι ἐπιτραπῇ ν' ἀναγνώσω ἢ ἄλλος τις ἄς εὐαρεστηθῇ ν' ἀναγνώσῃ τὸ ἐντυπον σχέδιον τοῦ κανονισμοῦ, τὸ ὁποῖον πρὸ δύο μηνῶν συνέταξα και ἐδημοσίευσα (1).

Περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑπὸ τοῦ Κυρίου Λενορμάνου.

Ἐν τῇ ἀπερὶ φυσικῆς και ἠθικῆς ἀνατροφῆς και ἐκπαιδεύσεως τῆς νηπιακῆς ἡλικίας τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν, ἡ πραγματεία ἐλάβομεν ἀφορμὴν ν' ἀνακρίσωμεν ἐν παρόδῳ συκοφαντίας τινὰς τοῦ Κυρίου Γρενιέρου κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἐνθυμοῦνται βεβαίως οἱ ἀναγνώσται, ὅτι ὁ Κύριος Γρενιέρου, μεταξὺ τῶν ἄλλων μομφῶν, τὰς ὁποίας ἀφειδῶς ἐξετόξευσε καθ' ἡμῶν, εἶναι και ὅτι εἴμεθα ἀφιλόξενοι· αἰ Ἕλληνες σὲ προσκαλοῦσι, εἰλεγει, νὰ καπνίσῃς, νὰ πάρῃς καφὲ και γλυκύσματα, νὰ ὁμιλήσῃς πολιτικά, και νὰ χορεύσῃς, οὐδέποτε ὁμως νὰ φάγῃς.»

(1.) ἰδὲ Μελίσσης Ἀθηνῶν τόμος α. σελ. 112.

Ἐνθυμοῦνται ἐπίσης οἱ ἀναγνώσται, ὅτι ἐν τῶν μεγαλειτέρων ἐπιχειρημάτων ἡμῶν πρὸς ἀναίρεσιν τῶν συκοφαντιῶν τούτων τοῦ Κ. Γρενιέρου ἦ και πρὸς ἀθώωσιν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ἐν ἀγνοίᾳ βεβαίως ἀμαρτήσαντος, ἦτο τὸ ἐξῆς· ὅτι δηλ. ατὰ ἐνενηκοντα πέννεα ἑκατοστὰ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐρχομένων Εὐρωπαϊῶν »ἐξοικειοῦνται μόνον μὲ τοὺς γινώσκοντας Γαλλικά, μὲ τοὺς »ἔχοντας καλοὺς και περιποιητικούς τρόπους. και ἰδίως μὲ »τοὺς ἀλευρωθέντας κατὰ τι ἐκ τινος εἶδους ψευδοῦς πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον μετέλαβον ἐκ τῶν Εὐρωπαϊῶν σπανιώτατοι δὲ εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐξοικειοῦνται εἰς τὴν Ἀνατολὴν »μὲ τὸν λαόν, διότι οὐδεὶς σχεδὸν τούτων γινώσκει τὴν γλῶσσάν του· κρίνων δὲ ἐκ τῶν ἰδίων και τὰ ἀλλότρια, οὐδέποτε »εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῇ, ὅτι ἡ ἐκλεκτώτερα μερὶς τῶν κατοίκων τῆς Ἀνατολῆς ἀποτελεῖται ἐκ τῶν κατωτέρων τάξεων τοῦ λαοῦ.»

Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐνενηκοντα ἐννεα ἑκατοστῶν ὑπάγεται βεβαίως και ὁ Κ. Γρενιέρου, διότι ἄλλως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποπέσῃ εἰς τοσαῦτα σφάλματα.

Ὅτε δὲ ἐγράφομεν ταῦτα, πολλάκις και ἡμεῖς αὐτοὶ ἐνδοιάσαμεν, φοβούμενοι μὴ παραφερόμεθα ὑπὸ ἐθνικῆς τινος περιφουλαυτίας. Κατ' εὐτυχίαν ὁμως και ξένος τις σοφός, συμπατριώτης μάλιστα τοῦ Κυρίου Γρενιέρου, ὁ Κύριος Λενορμάν, ἄριστα ἐννοῶν και γράφων τὴν καθομιλομένην ἑλληνικὴν γλῶσσαν, και δυνθεὶς ἐνεκα τούτου νὰ ἐξοικειωθῇ μὲ τὸν ἑλληνικὸν λαόν και νὰ σπουδάσῃ κατὰ βάθος τὸν χαρακτῆρά του, κατ' εὐτυχίαν, λέγομεν, ὁ Κύριος Λενορμάν διεύσε τοὺς ἐνδοιασμούς μας τούτους.

Ὁ σοφὸς Γάλλος περιῆλθεν, ὡς γνωστὸν, πολλάκις ἀπασαν τὴν Ἑλλάδα και μέγα μέρος τῆς Ἀνατολῆς· διὰ τῆς χαρακτηριζούσης δὲ αὐτὸν ὀρθῆς κρίσεως, και διὰ τοῦ ἀνεκτιμητοῦ βοηθήματος τῆς γνωσεως τῆς καθομιλουμένης ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐσπούδασεν ἐμβριθέστα πολλὰ κοινωνικά ζητήματα ἐν τῇ Ἀνατολῇ, κ' ἐδημοσίευσεν ἔπειτα ἐν τῇ πατρίδι του σοφὰς πραγματείας και συγγράμματα περὶ τούτων· ἐν ἐνὶ τούτων, ἐπιγραφόμενῳ εἰς Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1862» ἀναφέρει τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν Ἑλλήνων μεταφερόμεν δὲ ταῦτα κατὰ τὴν μετὰρρασιν τῆς ἐν Σύρῳ Σάλπιγγος τῆς Ἐλευθερίας.

« Ἰπάρχει ἀναμφιβόλως μεγάλη διαφθορά ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἰδίως ἐν ταῖς πόλεσιν, ὡς πανταχοῦ τῆς Ανατολῆς. Ἰπάρχει ἰδίως ὑπὲρ τοῖς ἐμπόροις, τοῖς πολιτικοῖς ἀνδράσι, καὶ ἐν ταῖς συνθηματικαῖς τῆς διοικήσεως. Ἀλλὰ μέρος μὲν τῆς διαφθορᾶς ταύτης προέρχεται ἐκ τῆς δουλείας, μέρος δὲ, ὡς καὶ ἐν Ῥωσσίᾳ, ἐκ τῆς προόδου τῆς συναφείας τοῦ Ἑυρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ μετὰ στοιχείων ἀκατεργάστων εἰσέτι. Δὲν ἀποροῦμεν, ὅτι ὁδοιπόροι καὶ διπλωμάται, σχετισθέντες μεθ' ὤρισμένων καταγορευτῶν ἀνθρώπων καὶ τινῶν κλάσεων τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἀνεχώρησαν, φέροντες δυσαιεστοὺς ἐντυπώσεις. Ἀλλ' οἱ κατὰ βάθος σπουδάσαντες τὴν Ἑλλάδα, γινώσκουσιν, ὅτι τὰ νελαττώματα καὶ ἡ διαφθορά, ἡ ἐπιπλέουσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, δὲν ἀπαντῶνται ἐν τῷ βυθῷ τοῦ λαοῦ καὶ ἐξαλείφονται καθ' ὅσον καταβαίνει τις τὰς κοινωνικὰς βαθμίδας. Φαίνεται, ὅτι πρὸ παντός ἡ πηγὴ τῆς ἀνηθικότητος εἶναι ἡ κακὴ χρησὶς ἐξουσίας, ἐστερημένης διοργανώσεως καὶ ἐδραίων ἀρχῶν καὶ οὕτω δικαιολογεῖται ἡ Ἑλληνικὴ παροιμία ἡ λέγουσα. « Ἀπὸ τὸ κεφάλι βρωμᾷ τὸ ψάρι. »

« Αἱ δημοτικαὶ τάξεις μένουσιν ἀδιάφοροι εἰς τὰς πολιτικὰς ὁδοπολοκίας. Ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν ὁ χωρικός ἢ ὁ Ἑλληγεργάτης ἐκρέμασεν εἰς τὸν τοῖχον τῆς καλύβης του τὸ ὄπλον, δι' οὐ ἐπολέμησεν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἔλαβεν ἐν ταῖς χερσὶ τὸ ἄροτρον, ἢ τὰ ἐργαλεῖά του. Φίλος τῆς τάξεως καὶ ἀπριζὲ ἐχόμενος τῆς μοναρχικῆς ἀρχῆς, αἰσθανόμενος τὴν ἀνάγκην τῆς ἡσυχίας καὶ πλήρης ὀρθοῦ νοῦς, βλέπει περιφρονητικῶς τοὺς φιλοδόξους διαπληκτισμοὺς τῶν κομματάρχων καὶ μένει ἐν παραβύστω. Αὐτὸς κατὰ τὸ τελευταῖον νετός, καταρτισθεὶς ἐκουσίως εἰς ἔθνοφυλακίην, ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς ἐναρχίας, ἐδάμασε τὴν ληστείαν καὶ ἐσωφρόνισε τοὺς ἀφηνιάσαντες στρατιώτας. Ἐπὶ πέντε μῆνας, μετὰ τὰς 27 ἡμέρας τοῦ Ἰουνίου 1862, αἱ Ἀθῆναι ἐφρουρήθησαν ὑπὸ μόνῃς τῆς ἔθνοφυλακῆς, ἀνευ χωροφύλακος, ἀνευ κλητῆρος. Ἴσως δὲ οὐδέποτε ἄλλοτε ὑπῆρξε πληρεστέρα ἡ τάξις καὶ ἡ ἀσφάλεια καὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπισκεφθέντες τὴν Ἑλλάδα προετίθεισαν δύναμιν νὰ μαρτυρήσωσιν, ὡς ἡμεῖς, μετὰ πόσου ζήλου, νομιμοσύνης, πειθαρχίας καὶ ἀβρότητος ἐξετέλουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ τὴν κοπιώδη ὑπηρεσίαν τοῦ ἔθνοφυλακῆρος. Αἱ δημοτικαὶ τάξεις τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἐργατικαί, ἐγκράτει, καρτερικαὶ καὶ σωφροσύνης παραδειγματικῆς παρά τοῖς μεσημέρινοῖς λαοῖς. Ἐν κοινωνικῇ καταστάσει, μετεχού-

νη εἰσέτι τραχύτητος καὶ βίας, τὰ ἦθη αὐτῶν εἶναι ἥπια καὶ εὐχαρακτήρ ἁληθῶς ἀγαθός. Ἀπλοὶ καὶ περιποιητικοί, οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, καὶ ἰδίως οἱ χωρικοί, φιλοφρονοῦσι τὸν ὁδοιπόρον μετὰ συγκινητικῆς προθυμίας. ἐὰν ἀσθενήσῃ, περιποιηθῶνται αὐτὸν ὡς ἀδελφόν. ἐὰν γαίρηται μελαγχολικός, προσπαθοῦσι γὰρ τὸν διασκεδάσασθαι καὶ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, οὐδὲ καταγορευοῦσιν ὡς πάντοτε ἐλκνομένους ὑπὸ τοῦ συφιφροσῆτος, παραδίδονται ἀφιλοκερδῶς καὶ τυφλοῖς ὄμμασιν. »

Καλλιτέραν ταύτης ἀπολογίαν κατὰ τῶν συκοφαντῶν τοῦ Κυρίου Γρενιέρου οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων ἠδύνατο νὰ πράξῃ.

« Ἄκρα εἶναι ἡ τιμιότης παρὰ ταῖς κατωτέρας τάξεις. Ἄγγλος τις, ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν κατοικῶν ἐν Ἀθήναις, καὶ μὴ ὕλιαν εὐμενῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας, μὰς ἐλεγέ ποτε, ὅτι ἡ παρά τῶν ὑπηρετῶν κλοπὴ εἶναι παρ' αὐτοῖς ἀγνωστος. Αἱ οἰκογενεαὶ ἔχουσιν αἰσθήματα θρησκείας ἀνυπόκριτα, ἀρετὰς πραγματικὰς ἀνευ ἀποδείξεως, μέγα σέβας πρὸς τὴν ἀγνότητα τῶν κορασιῶν καὶ τὴν πόλιν τῶν γερόντων, μεγάλην ὁμόνοιαν μετὰ τῶν ἀδελφῶν, ἀμοιβαίαν ἐμπιστοσύνην, γαλήνην ὑπάρξεως καὶ ἐλαχίστας οἰκιακὰς ἐριδας. Νομίζει τις, ὅτι βλέπει ἕνα τῶν τόπων ἐκείνων, ὅπου τὸ ψῆχος πραῖνει τὴν εὐδύτητα τῶν παθῶν καὶ συσφιγγεὶ τοὺς μετὰ τῶν ἀνθρώπων δεσμοὺς διὰ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀμοιβαίας ἀνάγκης. » Καὶ ἐν τούτοις οὐδέποτε στιλπνότερος σάπφειρος ἤστραψεν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν σας, οὐδέποτε αἰθῆρ γλυκύτερος καὶ καθαρώτερος ἐθώπευσε τὰς αἰσθήσεις σας· εἶναι ἡ ζώνη τῆς Σαβαστιδος καὶ τῆς Ἰωνίας, εἶναι τὸ κλίμα, ἐν ᾧ τὰ Γάδειρα καὶ ἡ Νεάπολις τελοῦσι συσχεῖς ἐορτάς.

Littora quæ fuerunt castis inimica puellis.

» Ἐν ᾧ ὁ Τούρκος, πρὸς πάντα ἀδιαφορῶν, διατηρεῖ μόνον τὴν υφλόγα ῥυπαρῶν καὶ ἀκορέστων ἠδυνῶν, ἐν ᾧ τέλος ἡ φύσις νεκρομηκνυῖα ἐκ τῆς γεννήσεως κράσεων ἀρρένωτων, φαίνεται βεβουλισμένη εἰς γεγυμνασμένην τιὰ διαφθοράν, αἰώνιον πρόσκομμα εἰς τὰς κατακτήσεις τῆς ἀρετῆς καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐγένετο ἐκτακτὸς τις ἐργασία ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, πρὸς τὴν ἀναγκαίαν νὰ ἐπέστη πλήρη τινα ἀνακαινίσαι, ἵνα διαφύγῃ τὸς ἀποκατακτῆταις ἐπικινδύνους ἐπιπτώσας. Καὶ ὁ κάτοικος οὗτος εἶναι ὁ Ἕλληνας, ὁμιλεῖ τὴν γλῶσσαν τῆς φυλῆς, ἥτις πρώτη ἐπολιτίτη ἐν Ἑυρώπῃ, καὶ ἐτήρησε τὴν εὐφυῖαν καὶ τὰς ἐξέτι-

» αὐτῆς. Διὰ τινος παραδόξου φαινομένου δεικνύται σήμερον
» μὲθ' ὅσας καὶ ἂν ἐκτοξεύωσι κατ' αὐτοῦ κατηγορίας, οὐ μόνον
» ὑπέρτερος τῶν δεσποτῶν, οἷτινες ἤρξαν αὐτοῦ ἐπὶ τέσσαρας
» αἰῶνας, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀναγεννηθεὶς ἐν τῇ ταλαιπωρίᾳ καὶ τῇ
» καταδίωξει τῆς δουλείας, καὶ ἀποτινάξας κατὰ μέγα ἡμέρος
» τὴν ἐξαχθῆσαν τῆς Ῥωμαϊκῆς δεσποτείας καὶ τῶν Βυζαντινῶν
» χρόνων.»

» Ἄδεν δύναται νὰ καταδικάσῃ τις ἔθνος ὀλόκληρον ἕνεκα τῆς
» διαγωγῆς διακοσίων ἢ τριακοσίων ἀνθρώπων, μετερχομένων
» ὡς ἐπάγγελμα τὰς πολιτικὰς ῥαδιουργίας, οἷτινες, μασιζόντες
» τὸν τόπον ἐσωτερικῶς, καταστρέφουσι αὐτὸν καὶ παρὰ τῇ ὑπο-
» πολήψει τῶν ξένων. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι οὐδὲν ἕτερον διαλογί-
» ζονται, ἢ πῶς νὰ ἀνατρέψωσι τοὺς ἀντιπάλους αὐτῶν καὶ νὰ
» καταλάβωσι τὴν ἐξουσίαν πρὸς κορεσμόν φιλαυτίας καὶ χάριν
» ὑλικῶν ὠφελειῶν. Ἡ Κυβέρνησις, ἣτις θὰ θελήσῃ, ἐρειδομένη
» ἀποφασιστικῶς ἐπὶ τοῦ λαοῦ, νὰ παύσῃ τὴν Βασιλείαν αὐτῶν,
» θὰ περιβληθῇ ἀκαταμάχητον ἰσχύϊν καὶ θὰ τοὺς καταβάλλῃ ἐ-
» νασαί. Ἄλλως τε, ἵνα κρίνωμεν δικαίως τὴν πολιτικὴν λεγο-
» μένην τάξιν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ ἐλαττώματα αὐτῆς, πρέ-
» πει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τρία τινά· τὸ ὀλιγοχρόνιον τῆς ἀνε-
» ξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν διαγωγὴν τῶν τριῶν προστατί-
» δων δυνάμεων ἐν τοῖς ἐσωτερικοῖς πράγμασι τοῦ Κράτους, καὶ
» τέλος τὴν φύσιν τῆς Κυβερνήσεως, ἣτις διείπεν ἐπὶ τριακον-
» ταετίαν τὰς τύχας τῆς Ἑλλάδος.»

Καὶ ταῦτα μὲν γράφει ὁ σοφὸς Κύριος Λενορμάν περὶ τοῦ
» χαρακτηρῶς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὰ ὁποῖα ἅπαντα εἶναι ἀλη-
» θέστατα· ἄς ἐπιτραπῇ ὅμως καὶ εἰς ἡμᾶς νὰ σχολιάσωμεν τινὰ
» τούτων. Εἶναι ἀληθές· ἀληθεστατον, ὅτι ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν,
» ὡς γράφει ὁ Κ. Λενορμάν, ὁ Ἕλληρ ἐργάτης ἐκρέμασεν εἰς τὸν
» τοῖχον τῆς καλύβης του τὸ ὄπλον, δι' οὗ ἐπολέμησεν ὑπὲρ τῆς
» ἀνεξαρτησίας, καὶ ἔταβεν ἐν ταῖς χερσὶ τὸ ἄροτρον, καὶ τὰ
» γεωργικὰ ἐργαλεία του· εἶναι ἐπίσης ἀληθές ἀληθεστατον, ὅτι
» ὁ ἑλληνικὸς λαὸς, εἶναι, ὡς γράφει ὁ Κ. Λενορμάν, γίλος τῆς
» τάξεως, ἀπρὶξ ἔχειται τῆς μοναρχικῆς ἀρχῆς, αἰσθάνεται τὴν
» ἀνάγκην τῆς ἡουχίας, εἶναι πλήρης ὀρθοῦ νοῦ, βλέπει περι-
» φρονητικῶς τοὺς φιλοδόξους διαπληκτισμοὺς τῶν κομματαρ-
» χῶν καὶ μένει ἐν παραβύστω ταῦτα πάντα εἰς αἰ ἀληθέστατα.

Ἄλλοίμονον ὅμως ἂν θελήσῃ τις νὰ καταχρασθῇ τῆς ἀγαθό-
» τητος καὶ τῆς ὑπομονῆς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἀποπειραθῇ

» νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς αὐτὸν τὴν κτηνώδη βίαν· τότε ἀπὸ ἀγγελον,
» τὸν καθιστᾶ διάβολον καὶ τοῦ Βεελζεβοὺλ χεῖρονα· τότε ἀμέ-
» σως ξεκρεμᾶ τὸ ὄπλον ἀπὸ τοῦ τοίχου τῆς καλύβης του καὶ
» τρέχει εἰς τὰ ὄρη, ἵνα ζήσῃ ἐλεύθερος καὶ μακρὰν τῆς κτηνώ-
» δους βίας· προτιμᾶ δὲ νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ τὸ πᾶν, νὰ πῆσῃ μα-
» χόμενος, καὶ νὰ κατατομηθῇ ὡς ληστὴς μᾶλλον ἢ νὰ ὑποκύψῃ
» εἰς τὸ αὐθαίρετον. Ἡ ἱστορία ὄλων σχεδὸν τῶν ἀρχιληστῶν καὶ
» τῶν ὀπαδῶν αὐτῶν ἔρχεται πρὸς ἐπικύρωσιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ μας
» τούτου· ὁ διαβόητος ἀρχιληστὴς Μπελούλης καὶ ὁ ἀτρόμητος
» Δαβέλης, πρὶν γείνωσι λησταί, ἦσαν φιλήσυχου πολιταί· ἐτρέ-
» πησαν δὲ εἰς τὸν ληστρικὸν βίον, ὁ μὲν διότι μετεχειρίσθη κατ'
» αὐτοῦ τὴν κτηνώδη βίαν εἰς ὑπομοίραρχος, κακομεταχειρισθεὶς,
» ὡς λέγεται, καὶ αὐτὴν τὴν νόμιμον μνηστήν του· ὁ δὲ, διότι
» ὁ πρῶν κούριός του δὲν ἤθελε νὰ τῷ πληρώσῃ τοὺς μισθοὺς
» του, καὶ τὸν ἠπειλήσῃ μάλιστα, ὅτι θὰ τὸν παραδῶσῃ εἰς τὰς
» χεῖρας τῶν χωροφυλάκων· ἀμφότεροι τότε ἐξεκρέμασαν τὰ ὄ-
» πλα ἀπὸ τοῦ τοίχου τῆς καλύβης των καὶ ἔτρεξαν εἰς τὰ ὄρη,
» ἵνα ἐκδικηθῶσιν· ἀπαξ δὲ παρεκτραπέντες, ἦτο ἀδύνατον νὰ
» ἐπανεέλθωσιν εἰς τὸν εἰρηρικὸν βίον· ἐξέπληξαν τὸν κόσμον με-
» τὰς βιαιοπραγίας των, καὶ ἐπὶ τέλος ἐπεσαν, μαχόμενοι ὑπὲρ
» τῆς ὑπ' αὐτῶν κακῶς ἐνοουμένης ἐλευθερίας. Πλὴν δὲ τούτων
» καὶ δύο ἄλλαι ἐπίσημοι ἐποχαὶ μαρτυροῦσι, νομίζομεν, πληρέ-
» στατα, ὅτι σύμπασι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς, ὅταν χάσῃ τὴν ὑπομονὴν
» του, δὲν δυσκολεύεται νὰ ξεκρεμάσῃ τὸ ὄπλον ἀπὸ τοῦ τοίχου
» τῆς καλύβης του, καὶ νὰ κάμῃ τὴν καλλιτέραν αὐτοῦ χρῆσιν·
» ἂν δὲ δὲν ἔκαμε καὶ τὴν ἐλαχίστην αὐτοῦ κατάχρησιν, τοῦτο
» σημαίνει μόνον, ὅτι εἶναι λαὸς ἡμέρος, δὲν ἀποδεικνύει ὅμως ὅτι
» εἶναι καὶ καθ' ὅλα ἀναίσθητος, ὡς θέλει ἰσῶς νὰ συμπεράνῃ ὁ
» Κύριος Λενορμάνος.

(Πανταχοῦ ὁ Ἕλληρ ζητεῖ τὸν λόγον.) Πείθεται δὲ εἰς αὐτὸν καὶ
» πρὸς βλάβην του, ἐὰν ἦναι, ὅταν τις γινώσκῃ νὰ διερεθίσῃ τὴν
» φιλοτιμίαν του καὶ τὸν πατριωτισμὸν του. Ἄλλοίμονον ὅμως
» ἂν νομίσῃ τις, ὅτι ἀπατᾶ τὸν Ἕλληνα· πρὶν ἢ συλλάβῃ τὴν
» ἰδέαν τῆς ἀπατήσεως αὐτὸν, θὰ εὐρεθῇ ἀπειράκις ἠπατημένος.

Ἄς μᾶς ἐπιτρέψῃ ἐπὶ τέλος ὁ Κ. Λενορμάνος νὰ τῷ κάμω-
» μεν καὶ τὴν ἐξῆς παρατήρησιν· εἶναι ἀληθές ἀληθεστατον, ὡς
» ὀρθώτατα παρετήρησεν ὁ Κ. Λενορμάνος, ὅτι ἡ πολυτιμὸς ἐρ-
» γατικὴ τάξις τοῦ τοῦ λαοῦ ἐκρέμασεν εἰς τὸν τοῖχον τῆς κολύ-
» βης του τὸ ὄπλον, καὶ βλέπει περιφρονητικῶς τοὺς φιλοδόξους

διαπληκτισμούς τῶν κομματάρχων καὶ ραδιούργων, ἀλλ' εἶναι ἐπίσης βέβαιον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν εἶναι καὶ αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀληθέστερον, ὡς ὀρθώτατα διεβεβαίωσε τὸν Κ. Λενορμάνον, ὁ ἐπὶ τριακονταετίαν διατρίψας ἐν Ἀθήναις Ἄγγλος, ὁ μὴ λιαν μάλιστα εὐμενὴς πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι αἱ οἰκογένειαι »ἔχουσι αἰσθήματα θρησκείας ἀνυπόκριτα, ἀρετὰς πραγματικὰς, ἄνευ ἐπιδείξεως, μέγα σέβας πρὸς τὴν ἀγνότητα τῶν »κορασίων καὶ τὴν πολὺν τῶν γερόντων, μεγάλην ὁμόνοιαν »μεταξὺ ἀδελφῶν, ἀμοιβαίαν ἐμπιστοσύνην, γαλήνην ὑπάρ- »ξεως καὶ ἐλαχίστας οἰκιακὰς ἐριδας.» ὅρα ὅσον βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ ἐργατικὸς λαὸς δὲν παρακολουθεῖ τοὺς ραδιούργους, τοσοῦτον ἀναντιρρήτον εἶναι ὅτι οὐδεὶς δύναται ἀτιμωρητὶ νὰ δολιευθῇ τὰ ἀνυπόκριτα θρησκευτικὰ αἰσθήματα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ· οὐδεὶς δύναται νὰ ἐπιδείξῃ εἰς αὐτὸν ἀρετὰς, μὴ ὑπαρχούσας· οὐδεὶς δύναται νὰ περιφρονῆσθαι τὴν ἀγνότητα τῶν ἠθῶν καὶ τὰ γηρατεία, οὐδεὶς δύναται νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὰς ἐλαχίστας οἰκογενειακὰς ἐριδας τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ στηριχθῇ εἰς τοὺς ραδιούργους. Ἐνδέχεται δι' αὐτῶν νὰ κατορθώσῃ τις πρὸς στιγμὴν νὰ ποτίσῃ τὸ κώνειον καὶ τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Φωκίωνα, ἀλλὰ δὲν βραδύνει νὰ μεταμεληθῇ ἢ νὰ τείσῃ μάλιστα δίκας, ὥσπερ ὁ Ἰπέρβολος μὲν ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ ἄλλοι τινὲς ἐκ τῶν νεωτέρων· διότι καθὼς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐθεοποίησαν καὶ καταδικασθέντας τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Φωκίωνα, οὕτω καὶ οἱ νεώτεροι σέβονται τὰ πρεσβεία καὶ τιμῶσι τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν ἀληθῆ πατριωτισμὸν, ὅπου δὴ ποτε καὶ ἂν εὕρωσιν αὐτά.

Περὶ θηλασμοῦ (1).

B'. Περὶ τοῦ τεχνητοῦ θηλασμοῦ.

1. Περὶ τοῦ διὰ διαφορῶν τεχνητῶν μέσων θηλασμοῦ.

Ὁ τεχνητὸς θηλασμὸς ἐστὶ τὸ χερίστον τῶν μέσων πρὸς γαλακτοτροφίαν τῶν βρεφῶν. Εἰς τὰς πολυανθρώπους μάλιστα

(1) Ἴδε συνέχειαν Μελίσ. Ἀθηνῶν τόμος α'. σελ. 184.

πόλεις τὰ πλεῖστα τῶν τεχνητῶς γαλακτοτροφουμένων παιδίων ἀποθνήσκουσι πρὸ τοῦ τέλους τοῦ πρώτου τῆς ἡλικίας αὐτῶν ἔτους, ὡς ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς πείρας καὶ τῶν στατιστικῶν (1). Εὐκόλως δὲ ἐννοεῖται ἡ αἰτία τῆς τοσαύτης αὐτῶν

(1) Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ ἀββᾶ Γαυλιάρδου καὶ τοῦ Λ. Βιλλερμὲ, ὁ τεχνητὸς θηλασμὸς ἀποβαίνει καταστρέπτικώτατος εἰς τὰ ἐν τοῖς βρεφοκομείοις διατιώμενα βρέφη. Κατὰ τὸν Βιλλερμὲ μάλιστα, οὐδόλως ἤμαρτεν ὁ εἰπὼν, ὅτι ἐν τῇ προσόψει τῶν καταστημάτων αὐτῶν ἡδύναγτο κάλλιον νὰ ἀναράψωσιν, α' Ἐνταῦθα εἰσάγονται τὰ βρέφη, ἵνα ἀποθάνωσι δημοσίως ἀναλώμασι.» Εἰς ἐν τῶν φιλιανθρωπικῶν αὐτῶν καταστημάτων, ἐν ᾧ τὰ παιδία γαλακτοτροφοῦνται μόνον τεχνητῶς ἐπὶ 244 παιδίων ἀπεβίωσαν ἐντὸς τοῦ ἔτους 187, ἤτοι 80 ἐπὶ τοῖς 0/0. Ἐνῶ ἐν τῇ Γαλλικῇ πόλει Παρθεναι, ἡ θνησιμότης ὑπολογίζεται κατὰ 35 ἐπὶ τοῖς 0/0. Ἐπι δὲ μικροτέρα ἐστὶν ἡ θνησιμότης ἐν τῇ Γαλλικῇ πόλει Πασατοῦ. Εἰς ἀμφοτέρων δὲ τῶν πόλεων αὐτῶν τὰ βρεφοκομεία γαλακτοτροφοῦνται τὰ παιδία φυσικῶς δι' ἐμμίσθων τροφῶν. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ ἀποδεικνύεται καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων στατιστικῶν. Ἐν τῷ βρεφοκομείῳ τῆς Γαλλικῆς πόλεως Ρέιμς λ. χ. ἐν ᾧ τὰ παιδία γαλακτοροφοῦνται τεχνητῶς, ἡ θνησιμότης αὐτῶν ἀναλογεῖ, κατὰ μὲν τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν πρὸς 63 ἐπὶ τοῖς 0/0, καὶ πρὸς 71 ἐπὶ τοῖς 0/0 μέχρι τοῦ τέλους τοῦ δευτέρου ἔτους. Ἐν τῷ βρεφοκομείῳ τῶν Παρισίων, ἐν ᾧ ἐστὶν ἐν χρήσει ὁ μικτὸς θηλασμὸς ἡ θνησιμότης ἀναλογεῖ πρὸς 53 ἐπὶ τοῖς 0/0 κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος, καὶ πρὸς 65 τοῖς 0/0 μέχρι τοῦ τέλους τοῦ δευτέρου. Ἐν τῷ βρεφοκομείῳ τοῦ Λουγδούνου, ἐν ᾧ ἐστὶν ἐν χρήσει ὁ φυσικὸς δι' ἐμμίσθων τροφῶν θηλασμὸς, ἡ θνησιμότης ἀναλογεῖ πρὸς 23 ἐπὶ τοῖς 0/0 διὰ τὸ πρῶτον τῆς ἡλικίας ἔτος καὶ πρὸς 47 0/0 μέχρι τοῦ τέλους τοῦ δευτέρου.

Ἐν τῷ ἡμετέρῳ τέλει βρεφοκομείῳ ἐν ᾧ τὰ παιδία γαλακτοτροφοῦνται φυσικῶς δι' ἐμμίσθων τροφῶν, ἡ μέση θνησιμότης, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐδημοσίευσεν, ὁ ἐπαξίως διευθύνων τὸ κατάστημα, ἀξιοτίμος συνάδελφος Κ. Α. Ζίνης, ἐκθεσιν, ἀναλογεῖ κατὰ μέσον ὄρον πρὸς 28 ἐπὶ τοῖς 0/0 (1).

(1) Ὁρα Ἀσκληπιοῦ τόμ. ΣΓ'. Τεύχος Ε'.

θησιμότητος. Καί πρῶτον, τὸ εἰς τὰς πολυανθρώπους πόλεις καταναλισκόμενον γάλα, σπανίως ἐστὶ καλῆς ποιότητος, ὡς ἐκ τῆς σαθρᾶς ὑγείας τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐνδαιτωμένων ζώων. Ἐκτὸς δὲ τούτου, τὸ ἐξ οἰουδήποτε ζώου λαμβανόμενον γάλα δὲν ἔχει οὔτε τὴν αὐτὴν σύνθεσιν, οὔτε τὴν αὐτὴν ποιότητα τοῦ γυναικείου γάλακτος, καὶ οὐδὲως δυνάμεθα νὰ τὸ ἐξομοιωσωμεν μετ' αὐτοῦ, ὅπωςδὴποτε καὶ ἂν τὸ συνθεσωμεν ἢ ἀναμιξωμεν. Πρὸς δὲ, τὸ γάλα ζυμοῦται, ἀλλοιοῦται καὶ φθίρεται ἐκτιθέμενον ἐπὶ τινα χρόνον εἰς τὴν ἐπιβροχὴν τῆς ἀτμοσφαιρας, καὶ μάλιστα ὡσάκις ἡ θερμοκρασία αὐτῆς τύχη ὅπωςδὴποτε ἐπιηυξημένη. Ἀδύνατον ἐπομένως ἀποβαίνει νὰ συσχετίσωμεν τὸ τοιοῦτον ἐκ τοῦ ζώου λαμβανόμενον γάλα πρὸς τὰς πεπτικὰς τοῦ βρέφους δυνάμεις. Τούτου δὲ ἕνεκα ἐκτιθένται ταῦτα εἰς ἀδιαλείπτους δυσπεψίας, καταδηλουμένας ἐκ τῆς διαρροίας, τοῦ ἐμέτου, τοῦ ἰκτέρου, καὶ τῆς κατὰ συνέπειαν τούτων βαθμιαίας καὶ ὁσημέραι ἐπαυξανόμενης ἰσχνάνσεως.

Εἰς τὰς μικρὰς ὁμως πόλεις καὶ μάλιστα τὰς ἐξοχὰς ὁ τεχνητὸς θηλασμὸς δὲν εἶναι τοσοῦτον καταστρεπτικός· καθότι τὰ εἰς τὸν ἐλεύθερον καὶ καθαρὸν ἀέρα τῶν ἀγρῶν διαιτώμενα καὶ διὰ προσφάτων φυτικῶν οὐσιῶν τρεφόμενα ζῶα ἀπολαύουσι συνήθως καλῆς ὑγείας· ἄλλως τε εὐκόλως δυνάμεθα νὰ πεισθώμεν περὶ τούτου, ἐξετάζοντες τὸ ζῶον. Τὸ δὲ ἐκ τοιούτων ὑγιῶν ζώων ἀμελγόμενον γάλα ἐστὶ σχεδὸν πάντοτε καλῆς ποιότητος. Ἄλλως τε αἱ κάλλιστα ἀτμοσφαιρικαὶ καταστάσεις, ἐν αἷς διαιτῶνται τὰ ἀγροδίαιτα παιδιά ἀντισταθμιζοῦσι μέχρι τινὸς τὰς ἐκ τῆς τροφῆς αὐτῶν βλάβας. Ὅσάκις λοιπὸν δι' οἰανδήποτε αἰτίαν ὁ φυσικὸς διὰ τῆς μητρὸς ἢ τῆς τίθης θηλασμὸς δὲν δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ, ἐπιτρέπεται ὁ ἐν ταῖς ἐξοχαῖς τεχνητὸς θηλασμὸς ὑπὸ τὴν συνθήκην ὁμως νὰ ἐκτελεῖται δεόντως. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοιαύτας καταστάσεις δεόν νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι ἐπιτυγχάνει ἐπὶ τοσοῦτον μᾶλλον, ἐφ' ὅσον τὸ βρέφος πύξησεν ὅπωςδὴποτε, μετὰ φυσικὸν λ. χ. θηλασμὸν ἐβδομάδων τινῶν. Παρατηρήθη δὲ, ὅτι ἐπίσης ἐπιτυγχάνει κάλλιον ὁ τεχνητὸς θηλασμὸς, ὡσάκις ἀμείβομεν αὐτὸν διὰ τοῦ φυσικοῦ θηλασμοῦ, ἔστω καὶ προσκαίρου ἀσταθοῦς ἢ καὶ ἀβεβαίου, ἢ ὡσάκις μεταχειρίζομεθα αὐτὸν ἀποκλειστικῶς.

Ἀποβαίνει δὲ ὁ τεχνητὸς θηλασμὸς ἀναπόφευκτος εἰς ἀπάσας τὰς περιπτώσεις, τὰς καθιζώσας ἀνέφοικτον, ἢ ἐπιβλαβῆ τὸν μητρικὸν θηλασμὸν, ὡσάκις ἕνεκα οἰασδὴποτε αἰτίας δὲν εἶναι

δυνατὸν νὰ προσδράμωμεν εἰς ἔμμισθον τροφὸν, ἢ ὡσάκις τὸ παιδίον γεννηθὲν προσβεβλημένον ὑπὸ κολλητικῆς τινος νόσου, ἀπολέσει τυχὸν τὴν μητέρα αὐτοῦ, αἱ δὲ πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτῆς καλούμεναι τίθαι ὑγιεῖς οὔσαι, οὐδὲως συγκατατίθενται νὰ θηλάσωσι τὸ οὕτω προσβεβλημένον βρέφος ἐπὶ τῷ φόβῳ τῆς μεταδόσεως τῆς νόσου, ἐκτὸς μόνον ἂν αἱ προσφερόμεναι τίθαι ἀποφασίσωσι νὰ θηλάσωσι τὰ τοιαῦτα βεβλαμμένα βρέφη, προφυλασσόμεναι ἀπὸ τῆς ἀμέσου ἐπαφῆς διὰ τεχνητῆς θηλῆς.

Ἐκτελεῖται δὲ ὁ τεχνητὸς θηλασμὸς διὰ διαφόρων μέσων, ἦτοι τοῦ κοχλιαρίου, τοῦ κυθίσκου, καὶ τῶν πρὸς τοῦτο ἐπινοηθεισῶν διαφόρων προχόων. Καὶ τοῦ μὲν κοχλιαρίου καὶ τοῦ κυθίσκου γίνεται χρῆσις, ὡσάκις ἕνεκα αἰτίας τινός, συγγενοῦς λ. χ. ἀτονίας, προσωπικῆς παραλυσίας, ἢ ἑτέρας αἰτίας τὸ βρέφος δὲν δύναται νὰ ἐκμύζησῃ. Ἄλλως ἀπαιτεῖται νὰ καταφύγωμεν κατὰ προτίμησιν εἰς τὴν προχόην, καθότι ἢ δι' αὐτῆς ἐκμύζησις ἀπομιμνεται κάλλιον τὸν φυσικὸν θηλασμὸν, τὸ γάλα μιγνυόμενον καταλλήλως ἐν τῷ στόματι μετὰ τοῦ σιέλου, βρεστοῦ τοσοῦτον συντρέχοντος τὴν πέψιν, μεταβαίνει βαθμηδὸν εἰς τὸν στομάχον, ἐνῶ διὰ τοῦ κοχλιαρίου ἢ τοῦ κυθίσκου ῥίπτεται ἀθρόον ἐν τῷ στομάχῳ, οὐδὲως σχεδὸν μετὰ τοῦ γάλακτος μιγνυόμενον.

Καὶ ἐπενοήθησαν μὲν διάφορα εἶδη προχόων, ἀλλ' ἀπασῶν καταλληλοτάτη ἐστὶν ἡ ὑπὸ τοῦ Σαριερ ἐπινοηθεῖσα· ἐν ἑλλείψει δὲ ταύτης κατασκευάζομεν προχείρως λίαν κατάλληλον προχόην ὡς ἐξῆς. Λαμβάνομεν οἰανδήποτε μικρὰν φιάλην χωρητικότητος 50—60 δραχμῶν, ἐνθέτομεν ἐν αὐτῇ 20—30 δραχμὰς γάλακτος καταλλήλως δι' ὕδατος ἡραιωμένου, καὶ εἰσάγομεν εἰς τὸν λαμῶν αὐτῆς σπόγγον καταλλήλως τετημημένον, ἐν εἶδει θηλῆς, προσέχοντες ὥστε τὸ ἐλεύθερον αὐτοῦ ἄκρον νὰ ὑπερβαῖν τὸ στόμιον τῆς φιάλης κατὰ 2—3 ἐκατοστόμετρα, καλύπτομεν δὲ τὸν σπόγγον αὐτὸν διὰ λεπτοῦ ὑφάσματος ἐκ μουσελίνης, ὅπερ συνδέομεν διὰ ῥάμματος μετὰ τοῦ λαμοῦ τῆς φιάλης, συσφίγγοντες συνάμα μετρίως διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ῥάμματος καὶ τὸν σπόγγον κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ στομίου τῆς φιάλης ἐξόδον αὐτοῦ, ὅπως βραδύνωμεν τὴν ῥοὴν τοῦ γάλακτος. Ἀφοῦ δὲ θηλάσῃ τὸ παιδίον, ἐξάγομεν τὸν σπόγγον καὶ τηροῦμεν διαρκῶς αὐτὸν, τὸ ἐκ μουσελίνης ὑφάσμα, καὶ τὸ ῥάμμα εἰς καθαρὸν καὶ δροσερὸν ὕδωρ· πρὶν δὲ μετα-

χειρισθῶμεν αὐτὰ καὶ πάλιν, τὰ ἀποθλίβωμεν, ὅπως ἀποθά-
λωσι τὸ ὕδωρ, καὶ πληρωθῶσιν ὑπὸ χλιαροῦ γάλακτος.

Τὸ δὲ γάλα, δι' οὗ γαλακτοτροφεῖται τὸ βρέφος, συμφέρει
θεβαίως νὰ προσεγγίξῃ, ὡς ἐκ τῆς συνθέσεως αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον
τὸ δυνατόν, τὸ γυναικεῖον γάλα, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς πρώ-
τους ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ μῆνας. Καὶ τοιοῦτον μὲν γάλα ἐστὶ τὸ
ὄνειον συνήθως ὁμοῦ μεταχειρίζονται, ὡς μὴ ὤφειλε, τὸ βόειον
καὶ μάλιστα τὸ αἰγειον γάλα, ἀραιοῦντες αὐτὸ δι' ἀφεψήμα-
τος κριθῆς, ἢ ὀρυζίου, ἢ δι' ἐγγύματος ψυχρὸς ἄρτου, φιλύρας
καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ὁ Δεζορμαὶ νομίζει, ὅτι καθιστῶμεν τὸ ὀλίγας ζωϊκὰς οὐ-
σίας περιέχον γάλα τῶν ποοφάγων ζώων καταλληλότερον πρὸς
διατροφήν τῶν παιδίων, μινύοντες αὐτὸ δι' ὀλίγου ζωμοῦ
ὀρνιθιδίου κρέατος· ἀλλ' ἐκ τῶν πειραμάτων τοῦ Εὐονῆ προκύπτει, ὅτι
ἢ ἀνάμιξις αὕτη ἀποβαίνει ἐπιβλαβῆς μᾶλλον, καὶ ὅτι μόνον
περὶ τὸν ἕκτον μῆνα τῆς ἡλικίας τοῦ βρέφους δύναται νὰ εὐδο-
κιμήσῃ (1).

Ἄλλ' ἐξ ἀπασῶν τῶν πρὸς ἀραίωσιν τοῦ γάλακτος οὐσιῶν
καταλληλοτάτη ἐστὶ τὸ δι' ὀλίγου σάκχαρος γλυκαινόμενον
καθαρὸν ὕδωρ, ἢ ἀναλογία τοῦ ὁποίου τροποποιεῖται κατὰ τὴν
ἡλικίαν καὶ τὴν κατάστασιν τῶν πεπτικῶν τοῦ παιδίου ὀργά-
νων. Ἐφ' ὅσον τὸ παιδίον προβαίνει κατὰ τὴν ἡλικίαν, καὶ ἐφ'
ὅσον τὰ πεπτικά αὐτοῦ ὄργανα ἐνεργοῦσι δραστηριώτερον, ἐπὶ
τοσοῦτον ἐλάττωμεν καὶ τὸ ποσὸν τοῦ ὕδατος· ἀλλ' ἐν γένει
ἀπὸ τῶν πρώτων μετὰ τὸν τοκετὸν ἡμερῶν μέχρι τοῦ δευτέρου
μηνὸς ἀραιοῦμεν τὸ γάλα διὰ $\frac{3}{4}$ ὕδατος, ἀπὸ δὲ τοῦ δευτέ-
ρου μηνὸς μέχρι τοῦ τετάρτου ἀραιοῦμεν αὐτὸ κατὰ τὸ ἡμισυ
μεθ' ὕδατος· καὶ ἀπὸ τοῦ τετάρτου μέχρι τοῦ ἕκτου, μεθ' ἑνὸς
τετάρτου μόνον· ἀπὸ τοῦ ἕκτου δὲ μηνὸς διδομεν τὸ γάλα κα-
θαρὸν, ὅτε, καθ' ἃ συμβουλευεὶ ὁ Δοννῆ, ἀρχόμεθα ἀπὸ γάλα-
κτος πρώτης ἀμέλξεως βοῶν, τρεφομένων διὰ δαύκων, καθότι
τὸ γάλα αὐτὸ ἐστὶ λίαν ἀραιόν.

(1) Ὁ Δοννῆ, διαβρέψας κυνάρια τῆς αὐτῆς ἡλικίας καὶ ἰσχύος,
τινὰ μὲν διὰ γάλακτος ἡραιωμένου δι' ὕδατος, ἕτερα δὲ διὰ
γάλακτος, ἡραιωμένου διὰ ζωμοῦ, παρετήρησεν, ὅτι τὰ πρώτα
ἀνεπτύχθησαν πολλῶν ταχύτερον τῶν δευτέρων.

Κατὰ τὸν τέταρτον ὁμοῦ μῆνα δυνάμεθα νὰ προσφέρωμεν
τῷ παιδίῳ καὶ τινὰς στερεωτέρας τροφάς, ἢτοι καλῶς βρασιμέ-
νον ὀρυζάλευρον, ἢ μαραντάμυλον, ἢ σμηίδαλιν κ. τ. λ. τῇ
προσθήκῃ πάντοτε καὶ ὀλίγου σάκχαρος.

Τὰ γάλα, δι' οὗ τρέφομεν τὸ παιδίον, συμφέρει νὰ ἀμέλγηται
προσφάτως καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πάντοτε ζώου. Καὶ ὁσάκις μὲν
ἀραιοῦμεν αὐτὸ δι' ὕδατος ἢ οἰασθήποτε ἑτέρας οὐσίας, θερμαί-
νομεν μόνον τὴν οὐσίαν αὐτήν, ὥστε τὸ ὅλον μίγμα νὰ κατα-
σταθῇ χλιαρὸν· ὁσάκις δὲ μεταχειρίζομεθα αὐτὰ καθαρὸν, θερ-
μαίνομεν τὸ γάλα μέχρι χλιαρότητος, ἐνθέντοτες τὸ περιέχον
αὐτὸ σκεῦος εἰς ἕτερον πεπληρωμένον ζέοντος ὕδατος· εἰς οὐδε-
μίαν δὲ περίπτωσιν συμφέρει νὰ βράσῃ τὸ γάλα.

Περαίνοντες τὰ περὶ τοῦ τεχνητοῦ θηλασμοῦ, ἐπαναλαμβάνο-
μεν, ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτοῦ ἀπαιτεῖται ἄκνος ἐπιτήρησις
καὶ προσοχὴ, καὶ ὅτι δυνάμεθα ἐν μέρει νὰ ἐλαττώσωμεν τὰ
ἐκ τοῦ τοιοῦτου θηλασμοῦ ἀτοπήματα, παρέχοντες τῷ παιδίῳ
καθαρὸν ἀέρα καὶ ἐπιδαψιλεύοντες αὐτῷ ἀπάσας τὰς καταλλή-
λους ὑγιεινάς φροντίδας. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ὁ
τεχνητὸς θηλασμὸς ἐνδέχεται νὰ ἐπιτύχῃ εἰς μεμονωμένα μό-
νον ἥτομα εὐπορουσῶν ἀγροδιαίτων οἰκογενειῶν, οὐδέποτε δὲ
συμφέρει νὰ μεταχειρισθῶμεν αὐτὸν πρὸς διατροφήν τῶν εἰς τὸν
αὐτὸν χῶρον πολλῶν συνάμα ἐνδαιτωμένων παιδίων.

2. Περὶ τοῦ διὰ τῶν μαστῶν θηλέος τινος ζώου θηλασμοῦ.

Πρὸς τὴν ὅσον ἐνεστὶ μετρίασιν τῶν καταστρεπτικῶν ἀπο-
τελεσμάτων τοῦ τεχνητοῦ θηλασμοῦ, καταφεύγουσιν, ἰδίως εἰς
τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Γερμανίαν, εἰς τὸν ἄμεσον θηλασμὸν τοῦ
παιδίου ἀπὸ τῶν μαστῶν θηλέος τινος ζώου. Ἡ μέθοδος αὕτη,
ἐν χρῆσει οὕσα καὶ παρ' ἡμῖν ἐνίοτε, ἦτον ἐκπαλαι γνωστὴ
παρὰ τε τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς Ῥωμαίοις. Παρίστανται ὁμοῦ
καὶ εἰς τὸν οὕτως ἐκτελούμενον θηλασμὸν αἱ ἐξῆς δυσκολαί.
Ὁ θηλασμὸς αὐτὸς ἐπιτυγχάνει ἐπὶ τοσοῦτον μᾶλλον, ἐφ' ὅσον
τὸ γάλα τοῦ ζώου προτεγγίξει πρὸς τὸ γυναικεῖον· τοιοῦτον
δὲ γάλα ἐστὶ τὸ τῆς ὄνου καὶ τῆς βοῆς· ἀλλὰ τὰ ζῶα ταῦτα
ἔχουσιν ὑψηλὸν τὸ ἀνάστημα, εἰσὶ λίαν ἀπειθῆ, αἱ δὲ θηλαί
τῶν μαστῶν αὐτῶν εἰσὶ λίαν ὀγκώδεις καὶ ἐπιμήκεις, ὥστε
δυσκόλως δύναται νὰ θηλάσῃ δι' αὐτῶν τὸ παιδίον. Τοῦτων
ἐνεκα προτιμᾶται τῆς ὄνου καὶ τῆς βοῆς, ἢ ἀμνάς καὶ μάλιστα

ἡ αἰξ, ἂν καὶ τὸ γάλα ταύτης ἐστὶ λίαν παχὺ καὶ δυσκόλως πέπτεται κατὰ τοὺς πρώτους μετὰ τὸν τοκετὸν μῆνας, καθότι τὸ ἀνάστημα, ἢ κατὰλληλος μορφή καὶ τὸ μέτριον πάχος τῶν θηλῶν τῶν μαστῶν, πρὸς δὲ καὶ τὸ ἡμερον τοῦ ἥθους αὐτῆς διευκολύνουσι τὸν θηλασμόν τοῦ παιδίου. Γνωστὸν δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι ἡ αἰξ προσοικειοῦται ἐνίοτε ἐπὶ τοσοῦτον μετὰ τοῦ παιδίου, ὥστε προσφέρει ἀφ' ἑαυτῆς τὸν μαστὸν τῆς εἰς τὸν ἐλάχιστον τοῦ θρέμματος αὐτῆς κλαυθμηρισμόν.

Ὁ οὕτως ἐκτελούμενος θηλασμός ἀπαιτεῖ τὰς αὐτὰς προφυλάξεις καὶ φροντίδας, ὅσας καὶ ὁ δι' ἐμπίσθου τροφοῦ θηλασμός· ἰδίως δὲ ἀπαιτεῖ πολλὴν προσοχὴν ἐν ἀρχῇ, ἕως οὗ συνειθισθῇ ἡ αἰξ νὰ προσφέρῃ τῷ παιδίῳ τὸν μαστὸν αὐτῆς.

Πρὸς τὴν ὅσον ἐνεστὶν ἐπιτυχίαν τοῦ οὕτως ἐκτελουμένου θηλασμοῦ δέον ὅπως ἡ αἰξ ἔχῃ τὰ ἐξῆς προσόντα. Ἀπαιτεῖται νὰ ἦναι νέα, προσφάτως μὲν τέξασα, οὐχὶ δὲ καὶ πρωτοτόκος· καθότι τὸ μὲν γάλα τῆς ἡλικιωμένης αἰγὸς δὲν εἶναι τοσοῦτον ἄφθονον, στερεῖται δὲ μάλιστα τῶν ἀπαιτουμένων καλῶν ποιότητων τῶν πρωτοτόκων δὲ τὸ γάλα καὶ ὀλίγον ἐπίσης εἶναι καὶ στερεῖται εὐκόλως. Ἀπαιτεῖται ἰδίως νὰ ἦναι ἡ αἰξ εὐάγωγος καὶ ἡμερος, διὸ καὶ προτιμητέα ἢ μὴ κερασφόρος Μελιταῖα αἰξ. Ἐννοεῖται δὲ, ὅτι ἡ καὶ ἄλλοτε ἐπιτυχῶς γαλακτοτροφήσασα παιδίον ἐστὶν αἰρετωτέρα ἀπασῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ λευκὴ αἰξ, καθότι αἱ τοιούτου σχήματος δὲν ἔχουσιν ὁσμὴν αἰγείαν.

Οὐχ ἦττον δέον, ὅπως ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ τῆς ἐν γένει διαίτης τοῦ ζώου, τροποποιούσης οὐσιωδῶς τὰς τοῦ γάλακτος ποιότητας· οὕτω λ. χ. δέον ὅπως ἡ αἰξ θόσκη ἐλευθέρα, ἐν καθαρῷ ἀέρι· δέον ὅπως κοιτεται ἐπὶ ἀχύρου καθ' ἐκάστην ἀνανεουμένου, καὶ εἰς μέρος εὐάερον καὶ προπεφυλαγμένον τὴν νύκτα, ἐν ὥρᾳ χειμῶνος ἀπὸ τοῦ ψύχους. Ἀναπόφευκτον δὲ εἶναι νὰ στλεγγίζωμεν ταύτην ὅπως διευκολύνωμεν τὴν διεισυστικὴν ἐνέργειαν τοῦ δέρματος. Καὶ εἰ μὲν ἡ αἰξ θηλάσῃ ἐν μόνον παιδίῳ, δέον ν' ἀμέλγωμεν τὸ περισσεύον γάλα. Δὲν πρέπει δὲ νὰ κακομεταχειριζόμεθα, νὰ ἐκφοβίζωμεν νὰ ἐρεθίζωμεν, ἢ κουράζωμεν αὐτήν, καθότι καὶ τὸ ποσὸν τοῦ γάλακτος ἐλαττοῦται, καὶ αἱ ποιότητες αὐτοῦ μεταβάλλονται.

Παρατηρήθη πρὸς τούτοις, ὅτι ἡ τροφή ἔχει μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ποιότητων τοῦ γάλακτος· τὰ διὰ πρασίνων φυτι-

κῶν οὐσιῶν τρεφόμενα ζῶα ἔχουσι τὸ γάλα αὐτῶν ὀρρωδέστερον, τοιοῦτον δὲ γάλα ἐστὶ λίαν κατὰλληλον διὰ τὸ νεογνὸν εὐθὺς μετὰ τὸν τοκετόν. Τὰ διὰ δαύκων τρεφόμενα παράγουσι γάλα ἐλαφρότατον καὶ λίαν εὐπέπτον. Τὰ διὰ τῶν πορφυρῶν τευτλίδων τρεφόμενα παράγουσι τὸ παχύτερον καὶ θρεπτικώτερον γάλα. Αἱ δὲ λοιπαὶ φυτικαὶ οὐσίαι, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ χόρτου, παράγουσι γάλα μέσης συστάσεως.

Τέλος αἱ ποιότητες τοῦ γάλακτος ἐξαρτῶνται καὶ ἐκ τῆς ἰδιοσυγκρασίας τῶν ζώων, τινὰ τῶν ὁποίων δίδουσι πάντοτε γάλα κικῆς ποιότητος καὶ δυσαρέστου γεύσεως, ἀλλ' αἱ περιστάσεις αὐταὶ εἰσι λίαν σπάνιαι.

Ἡ σύνθεσις τοῦ γάλακτος τροποποιεῖται καὶ διὰ τῆς μίξεως φαρμάκων τιῶν καὶ μάλιστα τοῦ ἰωδίου, μετὰ τῶν οὐσιῶν δι' ὧν τρέφονται τὰ ζῶα. Οὕτω λ. χ. τὸ ἰώδιον μιγνυόμενον μετὰ τῆς τροφῆς, ἢν λαμβάνει ἡ αἰξ, μεταβαίνει ἐν τῷ γάλακτι καὶ καθιστᾷ αὐτὸ πολυτιμώτατον εἰς πολλὰ νοσήματα τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Οὐχ ἦττον δὲ ὠφέλιμος ἀποβαίνει καὶ ὁ ὑδράργυρος, ὁσάκις ἀνατρίβομεν δι' αὐτοῦ τὸ δέρμα τοῦ ζώου, καθότι οὕτως ἀπορροφᾶται εὐκόλως καὶ ταχέως.

Περαίνοντες λέγομεν, ὅτι ὁ διὰ τῆς αἰγὸς θηλασμός ὠφελεῖ ἰδίως κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ τεχνητοῦ θηλασμοῦ, ὅτε, ἀντὶ νὰ δώσωμεν τὸ γάλα καθαρὸν εἰς τὰ παιδιά, γαλακτοτροφοῦμεν αὐτὰ ἀπ' εὐθείας διὰ τοῦ μαστοῦ τῆς αἰγὸς.

Γ'. Περὶ τοῦ μικτοῦ θηλασμοῦ

Ὅσάκις τὸ τῆς μητρὸς γάλα ἐστὶν ὀλίγον ἢ λίαν ἀραιὸν, καὶ ἐπομένως ἀνεπαρκὲς πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἀφομοιώσεως τοῦ παιδίου, καταφεύγομεν εἰς τὸν μικτὸν θηλασμόν· τουτέστι πλὴν τῆς τροφῆς, ἢν προσλαμβάνει τὸ παιδίον ἀπὸ τῶν μαστῶν τῆς μητρὸς αὐτοῦ, γαλακτοτροφεῖται καὶ διὰ τινος τῶν προεκτεθέντων τεχνητῶν μέσων. Ἀποβαίνει δὲ ἀναπόφευκτος ὁ μικτός θηλασμός, ὁσάκις ἡ μήτηρ ἕνεκα βλάβης τινὸς τοῦ ἐνὸς τῶν μαστῶν αὐτῆς, μόνον διὰ τοῦ ἐτέρου δύναται νὰ θηλάσῃ τὸ τέκνον τῆς, ἢ καὶ ὁσάκις ἔχει νὰ θηλάσῃ δίδυμα τέκνα.

Ὁ μικτός θηλασμός εἶναι ἀσυγκρίτως προτιμώτερος τοῦ τεχνητοῦ θηλασμοῦ· ὁ δὲ Καζῶ προτιμᾷ αὐτὸν καὶ τοῦ ἐμπίσθου θηλασμοῦ, τοῦ κατ' οἶκον τῆς τροφοῦ ἐκτελουμένου, καὶ

όσάκις μάλιστα ή μήτηρ, ένεκα οίασδήποτε αίτίας, τρίς ή και δίδι μόνον τὸ νυχθήμερον δύναται νά θηλάσῃ τὸ τέκνον αὐτῆς. Έννοεῖται δὲ, ὅτι ἀπαιτεῖται νά ἐπιτηρώμεν πάντοτε προσεκτικώτατα τὰ παιδιά, καὶ νά ἐμπιστευθῶμεν ταῦτα εἰς κατάλληλον ἐμμισθον τροφόν, εὐθὺς ἅμα πεισθῶμεν, ὅτι δὲν ἀναπτύσσονται δεόντως.

Καὶ ταῦτα περὶ τῶν διαφόρων τοῦ θηλασμοῦ τρόπων. Ἰδόμεν ἤδη καὶ ἀπὸ ποίου χρόνου συμφέρει νά χορηγήσωμεν τῷ παιδίῳ, πλὴν τοῦ γάλακτος, καὶ ἑτέραν τινὰ τροφήν κατάλληλον πρὸς τὰ πεπτικά αὐτοῦ ὄργανα.

Τὸν χρόνον τοῦτον δυσκόλως δυνάμεθα νά προσδιορίσωμεν ἐκ τῶν προτέρων. Ἐν γένει ὅμως ή φρόνησις ὑπαγορεύει, ὅπως μὴ παρέχωμεν τῷ βρέφει ἑτέραν τροφήν πλὴν τῆς ἐκ τοῦ γάλακτος αὐτοῦ, πρὶν ή παρέλθῃσι πέντε ή τέσσαρες τοῦλάχιστον μῆνας ἀπὸ τῆς γεννήσεως. Καὶ μόνον ὁσάκις ἐστὶν ἀναπόφρευκτον ν' ἀνακουφίσωμεν τὴν μὴ τοσοῦτον εὐρωστον μητέρα, ή ὁσάκις τὸ γάλα τῆς μητρὸς τύχῃ ἀνεπαρκές, οὗ ἕνεκα δὲν ἀναπτύσσεται δεόντως τὸ παιδίον, τὰ δὲ πεπτικά αὐτοῦ ὄργανα δύναται καὶ ταῦτα νά πέψῃσι καὶ ἑτέραν τροφήν, τότε μόνον δυνάμεθα νά συντέμνωμεν τὸν χρόνον τοῦτον παρατηρούμεν μόνον, ὅτι ὁσάκις ή ἐξ ἀνεπαρκείας τοῦ γάλακτος ἐλαττωματικὴ τοῦ παιδίου ἀνάπτυξις ἀναφανῆ ὀλίγον τι μετὰ τὸν τοκετὸν, ἀσυγκρίτως ὠφελιμώτερον εἶναι νά ἀναθέσωμεν τὸ παιδίον εἰς κατάλληλον ἐμμισθον τροφόν, ή νά χορηγήσωμεν εἰς αὐτὸ οἰανδήποτε ἑτέραν τροφήν, μεθ' ἧς ἐνδέχεται νά μὴ συνοικειωθῶσι τὰ εἰσέτι ἀσθενῆ πεπτικά αὐτοῦ ὄργανα. Ὅσάκις δὲ πάλιν βλέπομεν, ὅτι τὸ παιδίον ἀναπτύσσεται δεόντως διὰ μόνου τοῦ γάλακτος τῆς τροφῆς αὐτοῦ, ὅτι εἶναι εὐρωστον, τότε ὅλως ἀνωφελές ἀποβαίνει νά καταφύγωμεν ταχέως εἰς ἑτέραν τινὰ τροφήν· δυνάμεθα μάλιστα νά γαλακτοτροφώμεν αὐτὸ ἀποκλειστικῶς διὰ τοῦ γάλακτος τῆς τροφῆς του μέχρι τοῦ 8 ή τοῦ 10 μηνὸς καὶ μόνον κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον καλὸν εἶναι νά δίδωμεν αὐτῷ καὶ ἑτέραν τινὰ τροφήν. Δὲν ἀγνοοῦμεν, ὅτι πολλαὶ μητέρες προσφέρουσι τοὺς βρέφεις αὐτῶν ῥοφήματα ἐκ μαρνανταμύλου καὶ τῶν τοιοῦτων ἀπὸ τῆς 20 ή καὶ τῆς 15 μετὰ τὸν τοκετὸν ἡμέρας, ἀλλ' οὐχὶ σπανίως τὸ τοιοῦτον ἀποβαίνει ἐπιβλαβές. Παρατηροῦμεν δὲ, ὅτι ἐν γένει οὐχὶ μόνον οὐδόλως ὠφελούμεθα δίδοντες προώρως εἰς τὸ παιδίον νέον τι εἶδος τροφῆς, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας μάλιστα ή βία

αὕτη ἐστὶ πρόξενος οὐχὶ μικρᾶς βλάβης, καθόσον ἐκθέτει τὸ παιδίον εἰς πολλὰς ἐνοχλήσεις, καὶ διάφορα νοσήματα τῶν πεπτικῶν ὀργάνων. Ὅσάκις μάλιστα ή τροφή τύχῃ δυσανάλογος πρὸς τὰς πεπτικάς τοῦ βρέφους δυνάμεις, ἐπιφέρει τότε δυσπεψίας, διάφορα ἐξανθήματα, οὐχὶ σπανίως τὴν ἐκλαμψίαν, κατὰ δὲ τὸν Ἰούλιον Γκερὲν (Guerin) καὶ τὸν βραχιτισμὸν αὐτόν. Ἐπαναλαμβάνομεν ἐπομένως, ὅτι φρόνιμον εἶναι νά μὴ προσδράμωμεν εἰς ἑτέραν τροφήν πλὴν τῆς ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς τροφῆς πρὸ τοῦ 5 ή τοῦ 4 μηνός. Τὸ δὲ ἀσφαλέστερον σημεῖον, τὸ καταδεικνύον ἡμῖν, ὅτι τὸ παιδίον ἔχει ἀνάγκην τροφῆς στερεωτέρας τῆς διὰ τοῦ γάλακτος παρεχομένης αὐτῷ, ἐστὶν ή ἀπὸ μέρους αὐτοῦ συχνή ἀναζήτησις τοῦ μαστοῦ.

Καὶ ἐν ἀοχῇ μὲν δίδομεν τῷ παιδίῳ δι' ἀργυροῦ κοχλιαρίου ὀλίγον καθαρὸν καὶ χλιαρὸν αἰγίον γάλα, πέντε ἕως ἕξ λ. χ. κοχλιάρια τῆς τραπέζης ἀνά πᾶσαν ἡμέραν. Μεθ' ἡμέρας δὲ τινὰς δυνάμεθα νά δώσωμεν ἀραιὸν ἐκ μαρνανταμύλου ἑφθοῦ δι' ὕδατος ῥόφημα, ὅπερ γλυκαίνομεν δι' ὀλίγου σάκχαρος. Λίαν ἐπίσης κατάλληλόν ἐστὶ καὶ ἀραιὸν καὶ δι' ὕδατος ἑφθὸν ῥόφημα ἐξ ὀρυζίου, εἰς ἄλευρον προηγουμένως μεταβληθέντος, καὶ μάλιστα ὁσάκις ὑπάρχει τάσις πρὸς διάρροϊαν. Τὰ ἀραιὰ ταῦτα ῥοφήματα καθιστῶμεν βαθμηδὸν πολτώδη, μεθ' ἃ ἀντικαθιστῶμεν αὐτὰ διὰ καθαρᾶς καὶ δι' ὕδατος ἑφθῆς σεμιδάλεως, τοῦ φιδῆ κ. τ. τ. Βαθμηδὸν δὲ ἐπαυξάνομεν τὸ ποσὸν τῶν ῥοφημάτων αὐτῶν, καὶ ἀποβράζομεν ταῦτα βραδύτερον δι' ἐλαφροῦ ζωμοῦ κρέατος, συμβουλευόμενοι καθ' ἑκάστην τὴν γενικὴν καὶ τὴν τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος τῶν βρεφῶν κατάστασιν. Ἀναπόφρευκτον δὲ εἶναι ν' ἀλλάσωμεν συνεχῶς τὰ διάφορα ταῦτα ῥοφήματα, καθότι πρὸς καλὴν τοῦ σώματος θρέψιν λίαν λυσιτελεῖς ἀποβαίνει ή συνεχὴς τῶν τροφῶν ἀλλαγὴ. Κατὰ τὸ διάστημα δὲ αὐτὸ καλὸν εἶναι νά δίδωμεν εἰς τὰ παιδιά νά μασώσῃ τεμάχια σκληροῦ ἄρτου, ὅπως καὶ εἰς τὴν μάσησιν ἀσκώνται, καὶ τὴν ὀδοντοφυΐαν διὰ τῆς πιέσεως τῶν οὐλῶν διευκολύνωσι.

ΣΠ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ.

Ἐπιτυχῆς ἑκδασίς τετάνου ρευματικοῦ
ἰσοτενοῦς, ὑποξέος.

Κατὰ τὴν 12 Φεβρουαρίου ε. ε. προσκληθεὶς παρὰ τοῦ καλοῦ κάγοθου ἱερέως Ἱεροθέου ἐν τῷ χωρίῳ Εὐθυμιάνα, μίαν ὥραν ἀπέχοντι τῆς πόλεως Χίου, ἐπεσεκέθη τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Γεώργιον Πεθάνην ἐτῶν δεκαοκτώ, γεωργόν.

Ἀναμνηστικόν. Ὁ ἄρρώστος οὗτος, κράσεως αιματώδους καὶ ἔξωθεν εὐρώστου, οὐδεμίαν σπουδαίαν νόσον ὑπέστη καθ' ἅπασαν τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ· δέκα ἡμέρας πρὸ τῆς εἰσβολῆς τῆς νόσου ταύτης, περιερχόμενος ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον πρὸς συλλογὴν ἐλαιῶν, ἵνα ἐμπορευθῆ ταῦτα, ἔνεκα τῆς καταπεσούσης βροχῆς, ἐβράχη μέχρις ὅσπου· συνάμα δὲ ἔπνευσε καὶ ἄνεμος βορρᾶς, ὥστε ἀπεξῆρᾶνθησαν τὰ ἐνδύματά του καθ' ὁδὸν ἐπ' αὐτοῦ. Τὴν ἐπιούσαν ἐπανελθὼν εἰς τὸ χωρίον αὐτοῦ, ἠσθάνετο ἑαυτὸν κατάκοπον καὶ ἀδιάθετον, ὡς μοι εἶπεν. Εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν διαβροχὴν, προστέθησαν πλείονα συμπτώματα, τοῦτέστι φρικιάσεις, ἀμειβόμενα ὑπὸ ἐξάψεων, πόνοι νυγματώδεις τὸ πρῶτον κατὰ τὸν αὐχένα, ἔπειτα δὲ καὶ καθ' ἅπασαν τὴν σπονδυλικὴν στήλην, βάρος κατὰ τὴν κεφαλὴν, δυσκίνησις τῶν μελῶν, δίψα, ἀνησυχία καὶ τὰ παραπλήσια τῶν προηγουμένων συμπτωμάτων πυρετοῦ τινος. Ταῦτα ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ κατακλιθῆ, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν κατάκλισιν πύξανον τὰ συμπτώματα, προστεθείσης, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς τοῦ τετάνου δηλ. σύσφιγξις πρὸς ἀλλήλας τῶν σιαγόνων (τρισμαῖος), δυσκολία πρὸς τὴν κατάποσιν, μὴ ἐπιτρεπομένης οὐδὲ τῆς διόδου τῶν ὑγρῶν, καὶ δυσφορία μεγίστη· ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρων, ἅτινα ἐπετείνοντο, προστέθη καὶ ἡ ἀκαμψία τοῦ κορμοῦ· ὑπὸ τὴν περιγραφείσαν κατάστασιν διατελοῦντος τοῦ ἄρρώστου, ὁ γέρον ἱερεὺς προσήνεγκεν αὐτῷ τὴν ψυχικὴν θεραπείαν, δέόμενος τῷ Θεῷ ὅπως διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τῆς θείας χάριτος ἰαθῆ ἢ νόσος αὐτοῦ. Ἐν τοσοῦτῳ ὁ ἱερεὺς ἀφοῦ ἐπὶ δύο περιόπου ἡμέρας ἐξετέλει τὸ καθήκον του καὶ δὲν ἔβλεπε τὴν προσδοκωμένην ἐπὶ τὰ κρεῖττω μεταβολὴν τῆς καταστάσεως τοῦ ἄρρώστου, ἐσεκέθη ὅτι πρέπει νὰ προσκληθῆ καὶ ἰατρός, ὅπερ καὶ ἐγένετο κατὰ σύστασιν ἐτέρου, θεραπευθέντος ὑπ' ἐμοῦ, καὶ παθόντος ἄλλοτε ὑπὸ σκληρίας τῆς παρωτίδος.

Ἐπεσεκέθη λοιπὸν αὐτὸν κατὰ τὴν 12 Φεβρουαρίου πρωΐαν καὶ εὔρον τὰ ἐξῆς.

Συμπτώματα. Ἐκείτο ὑπτιος, τὴν κεφαλὴν εἶχεν ἀνάρροπον καὶ μικρὸν τι πρὸς τὰ ὀπίσω, τὸν θώρακα καὶ τὴν κοιλίαν τετανικῶς τεταμμένα, τὰ μέλη ἀκίνητα, τρισμαῖος, ἀνάσπασις τῆς δεξιᾶς γωνίας τοῦ στόματος, σπασμωδικὴ συστολὴ τῶν βλεφάρων, συστολὴ τῆς κόρης, ὀφθαλμοὶ στιλπνοὶ, ἢ φυσιογενῶν· μία τοῦ προσώπου γεροντικὴ, δέρμα θερμὸν καὶ ἀύχμηρον, σφυγμοὶ σκληροὶ ἀραιοὶ βραδεῖς καὶ πληρέστατοι· τὰ δὲ ὑποκειμενικὰ συμπτώματα ἦσαν τὰ ἐξῆς· δυσκίνησις τοῦ σώματος, μὴ δυναμένου τοῦ ἄρρώστου νὰ καθεσθῆ οὐδὲ νὰ τραπῆ πρὸς τὴν ἐτέραν τῶν πλαγίων θέσεων τοῦ σώματος ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῶν οικείων, βάρος ὄχληρον κατὰ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἄλγος κατὰ τὴν μετωπικὴν χώραν, ἀνία, δίψα, αἰπνία, πόνοι, περιοδικοὶ σπασμωδικοὶ κατὰ τὴν σπονδυλικὴν στήλην, δυσκολία πρὸς τὴν κατάποσιν, καὶ δυσκοιλιότης.

Διάγνωσις. Ρευματικὸς ἰετανος ἰσοτερῆς ὑπόξης (1).

Τὰ δὲ προκαλέσαντα αὐτὴν αἰτία εἰσὶ τὸ ὑγρὸν ψῦχος, ὑπ' οὗ διετέλεσε διαβραχεῖς καὶ διαμείνας ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ὁ ἄρρώστος· πρὸς τὸν δὲ εἶναι, ὅτι ἐν τῇ νήσῳ καλοῦσι τὴν νόσον ταύτην *tartaror*.

Θεραπεία. Παρήγγειλα πάραυτα τὴν σχάσιν τῆς βασιλικῆς φλεβῆς, τὴν ἐξαγωγὴν μιᾶς λίτρας αἵματος, μετὰ ταῦτα τὴν προσκόλησιν τριάκοντα βδελλῶν ἐκατέρωθεν τῆς σπονδυλικῆς στήλης ἀπὸ τοῦ αὐχένου μέχρι τῆς ὀσφύος· ὁκτὼ δὲ βδελλας πέριξ τῆς ἔδρας, μετὰ τὴν ἀπόπτωσιν τῶν βδελλῶν τὴν ἐπάλειψιν τῆς ἀλοιφῆς ταύτης καθ' ὅλην τὴν ῥάχιν, τὸν θώρακα καὶ τὴν κοιλίαν.

Α. ἰοδίου καθ. γραμ. ἀ. διάλ. εἰς ἀπεσταγμ. οἶνον. οὐγκ. ἀ. προσθ. ὑδροιοδ. κάλ. γραμ. β'.	R. iodii puri ser. I. solve in spirit vini rect unc I. adde Kal Hydr. ser. ij. ung Hydr. ciner. unc. R. Axon. porcin unc. ii R.
ἀλ. τεφρ. δι' ὑδραργ. οὐγκ. ἡμ. χοιρ. στέατ. οὐγκ. β' καὶ ἡμ.	

Κατὰ πᾶσαν τρίτην ὥραν νὰ γίνεταί ἐπάλειψις.

(1) Γνωστὸν ἐστὶ τοῖς ἰατροῖς, ὅτι ἡ τε ἔδρα καὶ ἡ φύσις

Πρὸς δὲ νὰ καλυφθῇ ἅπαν τὸ σῶμα διὰ φλανέλας.

Ἐσωτερικῶς δὲ παρήγγειλα τὴν χρῆσιν τριῶν οὐγκιῶν κικί-
νου ἐλαίου, καὶ κλύσματα ἐν τῷ ἀπευθυμένῳ ἐκ τοῦ αὐτοῦ
ἐλαίου τὴν χρῆσιν διαφορητικῶν ποτῶν χλιαρῶν, ὡς τὸ ἐγγυ-
μα τῶν ἀνθέων τῆς φιλύρας.

Ἀπῆλθον, ὅπως ἐπισκεφθῶ τὸν ἄρρωστον τὴν ἐπιούσαν, πα-
ρακαλέσας συγχρόνως τὸν ἱερέα νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν του
εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν παραγγελθέντων· οὗτος μοι ἀπάντησεν
ὅτι μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας θὰ ἐφραμοσθῶσι, τοιαύτη δ'
ἦτο καὶ ἡ ἐπιθυμία του. Κρύφα παρέστητα τῷ ἱερεῖ τὸν κίν-
δυνον, ὃν διέτρεχεν ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ἐκ τοῦ βαρέος καὶ θανα-
τηφόρου τούτου νοσήματος (1).

Ἀπῆλθε καὶ ὁ γέρον ἱερεὺς εἰς τὸ μονήριόν αὐτοῦ, ἐπειδὴ
τὸν ἐκάλει ἐκεῖ ἡ ὑπερησία του, καταστήσας προσεκτικὴν τὴν
μητέρα τοῦ πάσχοντος εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν παραγγελτιῶν.
Ἀλλὰ δυστυχῶς αἱ προσδοκίαι ἀμφοτέρων περὶ τῆς ἐφαρμογῆς
ἐματαιώθησαν· καθόσον ἐπῆλθεν ὁ δεινότερος, καὶ ἔχων μείζονα
ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ὄχλου τῆς Ἀνατολῆς, ὁ ἀγύρτης, ἤλθε λέγω
γραιῖα τις, καὶ γέρον ἐμπειρικοὶ, οἱ λυμεῶνες τὰ σκύδαλα καὶ
τὰ δηλητήρια τῶν κοινῶν, οἵτινες φριάζαντες εἰς τὸ ἄκου-
σμα τῶν ἀφαιμάξεων, παρέστησαν γοητευτικῶς εἰς τὴν μητέρα
τοῦ πάσχοντος, ὅτι ἡ νόσος εἶναι ἀγερικὸν ἢ ἐξωτερικόν, ὅπερ
δὲν ἐπιδέχεται ἀφαιμαξίν καὶ ἰατρικά. Ἡ μήτηρ τοῦ ἀρρώστου,
ὡς γυνὴ εὐπίστος καὶ εὐμετάβλητος, ὡς ἄπασαι αἱ γυναῖκες,
μεταπειθεταὶ καὶ πέμπει εἰς κόρακας τὰς παραγγελτίας ἐμοῦ τε
καὶ τοῦ γέροντος ἱερέως. Μετὰ τὴν συγκρότησιν τοιοῦτου σπου-
δαίου καὶ αὐθεντικοῦ ἰατροσυμβουλίου ἐνεκρίθη ἡ χορηγήσις
μόνον τοῦ κικίνου ἐλαίου, ὅπερ καὶ ἔπιεν ὁ ἄρρωστος μετὰ με-

τῆς νόσου εἰσὶν ἄγνωστα, ὅθεν δὲν προτιθεμαὶ νὰ ἀναμαστήσω
τὰς ἐκφρασθείας θεωρίας, ἀλλὰ παραδέχομαι καὶ ἀποκαλῶ τὴν
νόσον ὑπὸ τὸν ἐκτεθέντα ὀρισμὸν.

(1) Κατὰ τὸ τετραστὲς διάστημα τῆς διαμονῆς μου ὡς
δευτέρου βοηθοῦ καὶ ὑπιατροῦ ἐν τῷ δημοτικῷ νοσοκομείῳ Ἀ-
θηνῶν, ἐνοσηλεύθησαν δύο μὲν κατεχόμενοι ὑπὸ τραυματικοῦ
τετάνου, καὶ τρεῖς ὑπὸ ρευματικοῦ· εἰς ἅπαντας δὲ ἐπῆλθε θά-
νατος.

γίστης δυσκολίας, ἐνεκα τοῦ δυσκόλου τῆς καταπόσεως. Μετὰ
τὸ γοητευτικὸν τούτο συμβούλιον, ὁ ἄρρωστος διῆλθε νύκτα
φρικώδη ἀναδιεσθέντος τοῦ νοσήματος εἰς τὴν ἀκμὴν αὐτοῦ.
Λίαν πρῶτὴ προσῆλθεν ὁ ἱερεὺς πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ πάσχοντος,
ἤκουσε καὶ εὗρεν αὐτὸν εἰς κατάστασιν ἀθλιωτέραν τῆς προτε-
ραίας· ἐπανηλειμμένως ἠρώτησεν ἂν ἐξετελεσθήσαν τὰ παραγ-
γελθέντα· ἀπήντησεν μεθ' ὄρκου, ὅτι πάντα ἐγένοντο. Ἀλλ' ὁ
γέρον, περιλυπὸς γενόμενος ἐπὶ τῇ ἀθλίᾳ καταστάσει τοῦ ἀνε-
ψιοῦ ἔσπευτε νὰ μὲ προσκαλέσῃ ταχύτερον.

Μεταβὰς ἐκεῖ ἐν τάχει, εὗρον τὸν ἄρρωστον τὴν 13 Φεβρουα-
ρίου κατεχόμενον ὑπὸ ἐπιστάξεως, ἐμπεριείχε δὲ τὸ ἀγγεῖον
μῖαν λίτραν αἵματος· ἀμέσως μοι ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα, ὅτι δὲν ἐγέ-
νοντο τὰ παραγγελθέντα, λαθῶν τὸ ἐνδύσιμον ἐκ τῆς αἰμορρα-
γίας ταύτης, κατὰ συνέπειαν ἠρώτησα περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν
παραγγελθέντων, καὶ μοι ἀπεκρίθησαν, ὅτι αἱ παραγγελτίαι
ἐξετελεσθήσαν, ἀλλ' ἐγὼ φύσει δύσπιστος καὶ λαθῶν μικρὰν
τινα πείραν τῶν τοιούτων, ἐζήτησα νὰ ἶδω τὴν σχάσιν τῆς
φλεβὸς καὶ τὰ δείγματα τῶν βδελῶν· ἐπροφασίσθησαν τὸ
δύσκολον τῆς ἀπογυμνώσεως, ἀλλ' ἐπιμεινὰς εἶδον πᾶν ὅτι
προσεδώκουν. Ἐγὼ μὲν ἐδυσφόρησα, ἀλλ' ὁ γέρον ἱερεὺς τὰ
μᾶλα ἀγανακτήσας ἤλεγξεν ἐπιπλήξας πικρῶς τὴν μητέρα τοῦ
πάσχοντος, ἥτις δὲν ἐβράδυνε νὰ μᾶς ἐκθέσῃ τὸ ἱστορικὸν τῆς
γοητείας καὶ τὴν πλάνην τῆς. Καθησυχάσα τὸν γέροντα, προ-
σειπὼν ὅτι ὑπάρχει ἐλπίς.

Τὴν αὐτὴν στιγμὴν προσκληθεὶς ὁ κουρέυς ἐπὶ παρουσίᾳ μου
ἐνήργησε τὴν σχάσιν τῆς βασιλικῆς φλεβὸς, ἐξαχθέντος μιᾶς
λίτρας αἵματος ἐκ τῆς πλατείας πομῆς αὐτῆς, καὶ ἐτέρας λί-
τρας ἐκ τῆς προηγθεῖσης ἐπιστάξεως· πάραυτα ἠλαττώθη τὸ
βάρος τῆς κεφαλῆς, ὅπερ εἶχε γίνεαι δυσφόρητον τῷ πάσχοντι·
ὅθεν ἔμενεν ὁ γέρον εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν παραγγελθέντων,
ἀρξαμένου τοῦ κουρέως νὰ προσβάλλῃ τὰς βδέλλας. Τὸ ἔλαιον
ἐπέφερε τρεῖς κονώσεις. Τὴν ἑσπέραν ἐπεσκέφθην καὶ αὖθις τὸν
ἄρρωστον. Ὁ πυρετὸς ἦτο εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, τῶν σφιγ-
μῶν μικρὸν τι μαλακωτέρον ἀποκατασταθέντων, τὸ δέρμα ἐγέ-
νετο κατὰ τι ὑγρὸν, τὸ ἔρκος τῶν ὀδόντων ἐπέτρεπεν εἰς τὴν
γλώσσαν νὰ δεῖξῃ τὸ ἄκρον, οἱ κλονισμοὶ καὶ οἱ περιοδικοὶ σπα-
σμοὶ τῆς σπονδυλικῆς στήλης ἠραιώθησαν. Παρήγγειλα ἐτέραν
φλεβοτομίαν ἐκ μιᾶς λίτρας καὶ τὴν προσκόλλησιν ἐτέρων τριά-
κοντα βδελῶν ἐκατέρωθεν τῆς σπονδυλικῆς στήλης, τὴν ἐξα-

κολούθησιν τῆς ἀναγραφείσης ἀλοιφῆς, κλύσματα δύο, ἐξ ἀφεψήματος κοινῆς μαλάχης, δύο ούγγιων κοινῶ ἐλαίου καὶ ἄλατος, καὶ τὴν ἐσωτερικὴν χρῆσιν τῶν ἐξῆς.

Α. ὕδατ. ἐκχυλ. ὀπίου κόκκ. δ'. | R. Extre opii aq. gr. iv.
Χρυσίζ. ἐνθ. στίμ. κόκκ. ή. | sulfur aurat ant. gr. viii.
σακχαρ. λευκοῦ δρ. α. | sacchar. Alb. dr. i.

Μίξας διέλε εἰς δόσεις ὁμοίας ὀκτώ.

Νὰ λαμβάνη κατὰ πᾶσαν ὥραν μίαν.

Τὴν 14 πρωτὰν εἶχεν ὡς ἐξῆς.

Περὶ τὰς δύο μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὑπνωσεν ἐπὶ δύο ὥρας, ἀφύπνησεν ἐκ τοῦ περιοδικοῦ κλονικοῦ σπασμοῦ, οὔτινος τὸ ἄλλο γος ἦτο ἀσθενέστερον· ὁ ἄρρωστος ἦτο κεκαλυμμένος ὑπὸ ἀφθόνων ἰδρώτων θερμῶν, ἐχαλαρώθησαν τὰ μέλη, ἡ ἀναπνοὴ ἐγένετο εὐκολώτερον, ἡ φυσιογνωμία ἦτο γλυκυτέρα· ἀρθέντων τῶν συστολῶν τῶν μυῶν, ἡ γλώσσα προσέβη ἐκ τοῦ ἔρκους τῶν ὀδόντων, ἡ κατάποσις εὐκολος, ἡ μετωπαλγία ἐξέλιπεν, οἱ σφυγμοὶ μικρότεροι, ταχεῖς, κενότεροι, μαλακοὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ ἀκμὴ τοῦ νοσήματος κατέπεσε, κενώσεις ἐγένοντο διὰ τῶν κλυσμάτων. Παρήγγειλα δὲ τὰ ἐξῆς.

Α. ὕδατ. ἐκχυλ. ὀπίου κόκκ. ή. | R. Extr. opii aq. gr. viii.
Χρυσίζ. ἀνθ. στίμ. κόκκ. κέ. | julph aurat. pntim. gr. xxv.
Σακχ. λευκοῦ δρ. α. | sacchar Alb. dr. i.

Μίξας διέλε εἰς δόσεις ὁμοίας δέκα ἐξ.

Νὰ λαμβάνη κατὰ πᾶσαν ὥραν ἐν ξηρίῳ.

Τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἀλοιφῆς.

Τὴν 14 Φεβρουαρίου πρωτὰν. Τάσις πρὸς ὕπνον, καθ' ὅλην τὴν παρελθούσαν ἡμέραν πρὸς δὲ καὶ τὴν νύκτα, ἐκοιμήθη ὕπνον ἡσυχον, φυσιογνωμία φυσικὴ, τὸ ἀνοίγμα τοῦ στόματος μεγαλειότερον, δέρμα φυσιολογικόν, ὑγρὸν, σφυγμοὶ ταχεῖς, ἀραιοὶ, μαλακοὶ, ἡ δίψα καὶ οἱ περιοδικοὶ σπασμοὶ ἐξέλιπον, ἠδύνατο νὰ κάμπτη τὰ γόνατα πρὸς τὴν κοιλίαν, καθὼς καὶ τὰ ἄνω ἄκρα, ἄλλο ἐπέμενε κατὰ τὴν ὀσφύν· ἔλαβε δὲ καὶ ζωμὸν ὀρούσης. Παρήγγειλα τὰ ἐξῆς. Τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ Κολχικίτου οἴνου μετὰ τοῦ ἐγκρόκου θάμματος τοῦ ὀπίου, κατὰ πᾶσαν ὥραν εἰκοσι σταγόνας, τὴν ἀλοιφὴν, καὶ τὴν ἐπίθεσιν τεσσάρων ἐκδορίων μεγέθους ὅσον παλάμης, τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ αὐχένου, τὸ

δὲ μεταξὺ τῶν ὠμοπλατῶν ἐπὶ τῆς σπονδυλικῆς στήλης, τὸ τρίτον ἐπὶ τοῦ κάτω ἄκρου τοῦ θώρακος, τὸ τέταρτον ἐπὶ τῆς ὀσφύος. Τὴν 15 μοὶ ἀνήγγειλον ὅτι ἔχει καλλίτερον ὁ ἄρρωστος, διότι ἐνεκα ἀσκολιῶν δὲν ἠδυνάμην νὰ τὸν ἐπιτεκθῶ. Τὴν 16 ἐκαθέστη ἐπὶ τῶν γλουτῶν, ἐξέλιπε τῶν τε ἄνω καὶ κάτω ἄκρων ἡ ἀκαμψία, ἡ κοιλία εἶχε εἰσέτι τετανικόν τι, ἐν γένει ἡ κατάστασις τοῦ ἦτο εὐχάριστος, προβαίνοντος τοῦ νοσήματος πρὸς τὴν λύσιν αὐτοῦ δρομαίως, οὐδὲν δυσάρεστον ἐκ μέρους τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων.

Τὴν 17 ἐπισκεφθεὶς καὶ αὔθις εὔρον ὡς ἐξῆς· ἅπαντα τὰ πρῶην εἰσέτι τετανικῶς τεταμμένα ἐπανῆλθον εἰς τὴν φυσιολογικὴν αὐτῶν κατάστασιν, μικρὰ τις δυσκινήσια, ἐλαφρὸς τρισμαὶ, καὶ μείζων δυσκινήσια τοῦ τραχήλου ἐπέμενον, ἡ κυκλοφορία φυσικὴ, ὕπνος τακτικός, διάθεσις πρὸς τροφήν. Παρήγγειλα τὴν ἀποξήρισιν τῶν τριχῶν τοῦ κρανίου, ἐφ' οὗ ἐπέθεσα ἐκδορίον ὅσον δύο παλαμῶν καὶ τὴν ἐξακολούθησιν τῶν προσηγθέντων φαρμάκων.

Τὴν 19 ἐξέλιπε καὶ ἡ ὀπισθοφυλακὴ δηλ. ὁ τρισμαὶ, ὑπαρχούσης εἰσέτι μικρᾶς δυσκινήσιας τῶν σιαγῶνων πρὸς ἀλλήλας, καθ' ἅπαντα τὰλλα εἶχε καλῶς. Παρήγγειλα τὴν χρῆσιν τοῦ ἐξῆς ἀλλείματος.

Α. Χλωροφορμ. οὔγ. α. καὶ ήμ. | R. Chloroform. unc. i R.
Ἐλ. Ἀμυγδ. οὔγ. β'. | olei Amygd. unc. ii.
Ἐνωσον διὰ χρίσμα. | m. f. Liniment.

Κατὰ πᾶσαν δευτέραν ὥραν νὰ ἀλείφονται οἱ μαστηῆρες.

Τὴν 20 εἶχεν ἀπαλλαχθῆ ἐντελῶς, καὶ τὴν 25 ἔλαβε ζωμὸν ὀρνιθίου.

Μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ συστήσω τὴν θεραπείαν ταύτην ὡς ἐμπεριέχουσαν εἰδικόν τι φάρμακον καὶ ν' ἀποδώσω τὴν εὐτυχῆ ταύτην ἔκβασιν εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ φάρμακον, ἀπλῶς μόνον λέγω, ὅτι δύο εἰσὶ τὰ φάρμακα, ἅτινα εἰς τὴν νόσον ταύτην κατέστησαν τοὺς ἰατροὺς εὐτυχεῖς, τὸ ὄπιον καὶ κατὰ τοὺς Ἄγγλους καὶ τὸν Σχμήθον ὁ Κολχικίτης οἶνος· τούτων τὴν χρῆσιν ἐφήρμοσα πιστῶς, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων τοῦ πάσχοντος· καὶ τὸ μὲν ὄπιον μετὰ τὴν κατάθασιν τοῦ πυρετοῦ καὶ τὰς ἀφαιμάξεις ἐχορήγησα εἰς μεγάλας δόσεις, τὸν δὲ Κολχίτην οἶνον, ὅταν ἤρχισε τὸ νόσημα νὰ προβαίη πρὸς τὴν λύσιν αὐτοῦ· ἀντὶ δὲ τῆς καυτηριάσεως τῆς σπονδυλικῆς στήλης ἐπροτίμησα τὴν χρῆσιν τῶν ἐκδορίων διὰ τὴν διττὴν ἐνέργειαν,

τὴν ἀντισπαστικὴν δηλ. καὶ τὴν ἐπὶ τῶν οὐροποητικῶν ὀργάνων τὴν ἐσωτερικὴν χρῆσιν τοῦ ὑδραργύρου ἀπέφυγα, μεταχειρῶσθαι αὐτὸν ἐξωτερικῶς· κατηνάλωσα δὲ τρεῖς οὐγγίας ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς τεφρόχρου ἀλοιφῆς ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν.

Ἦδη δὲ ἐκθέτω τοὺς κοινωφελεῖς λόγους, τοὺς ἐμπειροχόμενους εἰς τὴν ἔκθεσιν ταύτην διὰ τε τοὺς ἰατροὺς καὶ μὴ. Ἐκαστος πάσχων, διδάσκαλος, ἱερεὺς, νοήμων ἰδιώτης, καὶ πολίτης κοινωνίας τινὸς τῆς Ἀνατολῆς πρέπει νὰ παραστήσῃ εἰς τὸν ἀμαθῆ ὄχλον, ὅτι προτιμότερον εἶναι νὰ ἐγκαταλείψῃ εἰς τὴν μεγαλουργὸν φύσιν τὸν ἄρρωστον αὐτοῦ, ἐν ἑλλείψει ἐπιστήμονος ἰατροῦ, παρὰ νὰ ἐκθέσῃ τοῦτον εἰς γραίαν ἢ εἰς γεροντάτινα ἐμπειρικῶν, ἔχοντα ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν εἰδικότητα, ὀλιγώτερα δυσάρεστα θέλει φέρει ἢ νόσος παρ' ἐκείνα τὰ κακὰ, ἅτινα θέλει προσξενῆσαι ὁ ἀγύρτης, τὰ στίφη ταῦτα, τὰ περιπλανώμενα εἰς τὴν Ἀνατολήν. Πάντοτε ἐδυνήθη νὰ σώσω χωρικὸν νοσήσαντα καὶ οὐδεμίαν βοήθειαν ἐμπειρικῶν ἐπικαλεσθέντα, ἀλλ' ὑπομεινάντα τὴν θεραπείαν τῆς αὐθεντικῆς ἐξοχότητος δηλ. τῆς φύσεως, ἐνῶ τοῦναντίον, ὅσαςκι προσῆλθεν εἰς ἐμὲ ἀσθενῆς τις, διαφυγὼν τοὺς αἰμοχαρεῖς καὶ αἰμοδόρους ἀγύρτας, καὶ οὗτοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰσὶν Ἴταλοι, Γενουίνισιοι, Ἐνετοί, ὑπηρετῆται κουρεῖων ἢ φαρμακείων, ἢ καὶ οὐδὲν τούτων, ἀλλ' αὐτοχειροτόνητοι, οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσω, καθόσον τὸ saignare καὶ purgare ἀφῆρσε καὶ τὴν ἐλαχίστην ζωτικότητα τοῦ παθόντος· ἢ ἐμετικὴ τρυξ (tartaro emetico) εἶναι πανάκεια εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, ἔχοντες ὡς ὑπογραμμὸν τὴν θεραπείαν τῶν κτηνῶν.

Κατὰ τὸν παρελθόντα Μάϊον ὁμάδες χωρικῶν προσήρχοντο, ἐπιθυμοῦντες νὰ βεβαιώσω τὴν ἐπιθυμίαν των, τοῦ νὰ λάβωσι, δηλ. ξερασικόν, ὡς λέγουσι, ἢ νὰ πάρωσιν αἷμα, ὡς συνειθίζουσι νὰ συμβουλευσώσιν αὐτοὺς, δίδοντες πέντε κόκκους ἐμετικῆς τρυγῆς ἀντὶ πέντε δραχμῶν καὶ δέκα κτλ.

Ὁ δὲ ἐπιστήμων ἰατρός ἐκ τῆς ἐκθέσεώς μου ταύτης ἀρύεται τὴν ἐξῆς ὠφέλειαν· πάντοτε μὲν πρέπει νὰ ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν παραγγελλομένων εἰς τὸν ἄρρωστον καὶ νὰ ζητῇ νὰ πείθεται διὰ τῶν ἰδίων ὀφθαλμῶν ἐκτὸς δ' αὐτῆς τὴν ἐξῆς· μολονότι ὑπάρχει παραδεδομένον ἐν τῇ ἰατρικῇ, ὅτι νοσήματα τινὰ εἰσὶν ἀνίατα, οὐχ ἦττον οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐγκαταλείπῃ τὸν ἄρρωστον εἰς τὴν τύχην του, κα-

τατάττων αὐτὸν εἰς τὸν κατάλογον τῶν ὑποψηφίων τοῦ Χάρωνος, ἀλλὰ μετὰ μείζονος θερμότητος νὰ καταγίνηται, ἐφαρμόζων πάντα τὰ ἐκ λογικῆς σκέψεως πηγάζοντα θεραπευτικὰ μέσα· πολλοὶ ἰατροὶ νύτυχυσαν νὰ τύχῃσι τοιούτων περιπτώσεων· πρὸ δύο περιπτῶν ἐτῶν νύτυχυσε νὰ σωθῇ νεανὶς ὀκτωκαιδεκαετίς, παθούσα εἰλεὸν, μάρτυς δὲ πιστότατος εἶναι ὁ ἰατρός Δημήτριος Κονσολόπουλος, ὅτι οὐδεμία ὑπῆρχε ἀμφιβολία περὶ τῆς νόσου. Καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς νόσου ταύτης θέλω δημοσιεύσει ἀκολουθῶς.

Θεωρῶ δὲ ἐμαυτὸν εὐτυχῆ, διότι ἐντὸς βραχυτάτου διαστήματος τοῦ πρακτικοῦ μου βίου ἐπέτυχον τὴν εὐτυχῆ ἔκδοσιν δύο νοσημάτων ἀλιθῶς θανατιφόρων· μακρὰν δὲ τοῦ ἐνωϊσμοῦ, λέγω ὅτι πάντοτε ὠδηγήθητι οὐχὶ ἐξ ἰδίων ἀντιλήψεων, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐκλογῆς τοῦ πρακτικῶ ἀποτελέσματος τῶν ἐξοχότητων τῆς Δύσεως, συναρμόζων τοῦτο ἀναλόγως τῶν περιστάσεων τοῦ ἀρρώστου καὶ ὀδηγούμενος ὑπὸ τῆς κρίσεως. Δὲν ἤθελα δὲ σπεύσει νὰ δημοσιεύσω τόσο ταχέως, καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πρακτικοῦ μου βίου τὰς ἐπιτυχίας μου, ἀν δὲν μὲ ἠνάγκαζεν εἰς τοῦτο, ἀπεγνωσμένων καὶ μοχθηρῶν ψυχῶν φιύλη σκηφαντία κατὰ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν Πανεπιστημίου, ἀποκαλούντων αὐτὸ *καρμανιόλα* τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἀν ὠμίλου οὕτω πως οἱ ἰησοῦνται οὐδὲν ἀδικον ἔχουν, καθόσον ὅπου ἀν ὑπάρχουν δέκα τοιοῦτοι, εἰς Ἑλλήν ἰατρός, ἔστω καὶ οὗτος ἀμύητος τῶν φώτων τῆς Δύσεως, κατέβαλλεν αὐτούς· ἀλλ' εἰς τοῦτο μὲ ἀναγκάζει γεροντίων πεπωρωμένων τῆ καρδία, (Ἑλλήων τὸ γένος, ἐπὶ ψιλῶ δ' ὀνόματι ἐξοχωτάτων τῆς Μπάτοβας) ἢ φλυαρία, κακολογούντων τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον, «ἀλλ' οὐ φροντὶς ὦ Ἴπποκλείδη.» Τὸ Πανεπιστήμιον τῆς ἐλευθέρως Ἀνατολῆς, εὐήμερησον, θά δώσῃ εἰς τὴν Δύσιν πράγματα· ἢ ἰατρικὴ ἐκ τῆς Ἑλλάδος μετέβη εἰς τὴν Δύσιν· ἀδιάφορον ἂν ὑπὸ αἴθριον οὐρανόν, τὸν οὐρανὸν τῆς ἐλευθερίας, ἀνεπτύχθη ἐκεῖ· τοὺς δόσαντας εἰς ἐσέ, μισέλλην, τὴν γένεσιν καλεῖς γονεῖς, οὐχὶ τοὺς δόσαντας εἰς ἐσέ τὴν τροφήν (τὴν παραμάναν)· διότι ἄρα ἔπαθον οἱ νεκταροφόροι μαστοὶ τῆς Ἑλλάδος τῆς μητρὸς παντὸς ὅτι καλοῦ ἐν Εὐρώπῃ σήμερον ἔπεται ὅτι δὲν ὀφείλεις ν' ἀποκαλῆς μητέρα;

Εὐγενὴς νεολαία τῆς Ἑλλάδος ἀνάβαινε μετὰ σεβασμοῦ τὰς βαθμίδας τοῦ ἐθνικοῦ σου Πανεπιστημίου, καὶ ἀκολούθη τὰς παραδόσεις τῶν σεβαστῶν καθηγητῶν σου, ἐξ αὐτῶν θέλεις λάβει τὰς ἰηγεῖς ἀρχὰς καὶ βάσεις ἐπιστήμης, καὶ ἀν ποτε ἀπέ-

θης εἰς τὴν Δύσιν, θέλεις ἐπανακάμψαι σεμνυνομένη τῇ πατρίδι παιδείᾳ· διότι πλείστοι φιλολόγοι ἢ νομικοὶ, οἵτινες ἀπῆλθον εἰς τὴν Δύσιν ἄνευ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐναύγησαν.

Ἐγγραφον ἐν Χίφ τῇ 3 Ἀπριλίου.

Ὁ διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς, χειρουργικῆς καὶ μαιευτικῆς.

K. ΚΟΣΜΙΑΗΣ.

Περὶ τοῦ νόμου τοῦ χορηγοῦντος προνόμια ἐφευρέσεων.

Ἡ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑποθέσεων ἐπιτροπὴ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ὑπέβαλεν εἰς αὐτὴν κατ' αὐτὰς δύο ἐκθέσεις ἀρκούντως σπουδαίας.

Διὰ τῆς μιᾶς τούτων προτρέπει τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν νὰ ἐκδώσῃ νόμον, δι' οὗ νὰ ἐπιτραπῇ ἢ τε ἀποξήρανσις τῶν λιμνωδῶν καὶ βαλταδῶν γαιῶν τοῦ Κράτους καὶ ἢ εἰς ἐταιρίας ἢ εἰς ἰδιώτας παραχώρησις τῶν γαιῶν τούτων πρὸς καλλιέργειαν κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τρόπον. Ἡ ἐκθεσις αὕτη εἶναι ἡ δεινότερα κατηγορία κατὰ τοῦ παρελθόντος, τὸ ὅποιον λαβὸν τὸ τάλαντον τῆς μεγάλης ἐθνικῆς περιουσίας, ἀντὶ νὰ τὸ ἐκμεταλλεθῇ καὶ τὸ πολλαπλασιάσῃ τὸ κατέχωσεν εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς καὶ ἐζημίωσεν οὕτω τὸν τόπον ἀνυπολογίστως.

Ἐν ἐτέρῳ ἄρθρῳ τοῦ παρόντος φυλλαδίου γίνεται λόγος πολὺς περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης καὶ διὰ τοῦτο εἶναι περιττὸν νὰ εἰπῶμεν ἐνταῦθα περισσότερα.

Διὰ τῆς δευτέρας ἐκθέσεώς της ἡ ἐπιτροπὴ, παραδεχθεῖσα, ὡς εἴπομεν, εἰς τὸ φυλλάδιον τοῦ Μαρτίου, τὴν πρότασιν τοῦ Κ. Φωστηροπούλου περὶ ψήφισεως νόμου χορηγοῦντος προνόμια ἐφευρέσεων, ὑπέβαλε ψήφισμα, δι' οὗ κηρύττεται νόμος Ἑλληνικὸς ὁ περὶ τούτου νόμος τῆς Γαλλίας. Πρὸς γνῶσιν τῶν ἀναγνωστικῶν ἡμῶν μεταφέρομεν ἐνταῦθα τὸ ψήφισμα τοῦτο καὶ τὸ σχετικὸν μέρος τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐπιτροπῆς. Ἐπειδὴ δὲ οἱ λόγοι οἵτινες ἔπεισαν τὴν ἐπιτροπὴν, εἶναι αἱ τοὶ ἐκεῖνοι οἱ ἐν τῷ ὑπομνήματι τοῦ Κ. Φωστηροπούλου, τῷ δημοσιευθέντι εἰς τὸ προηγούμενον φυλλάδιόν μας, θεωροῦμεν περιττὸν νὰ ἐπαναληφθῶσιν ἐνταῦθα.

Παρατηρήθη ὑπὸ τινῶν, ὅτι τόσον περὶ τοῦ ἀφορῶντος τὰς ἀποξήρανσεις τῶν ἐθνικῶν γαιῶν ψήφισματος, ὅσον καὶ περὶ τοῦ νόμου τῶν ἐφευρέσεων, ὅχι μόνον σπουδαίως δὲν ὠμίλησεν ὁ Ἀθηναϊκὸς τύπος, ἀλλ' οὐδὲ κἂν ἐμνημόνευσεν αὐτῶν, καὶ ἐσυμπεράναν ἐκ τούτου, ὅτι ἡ κοινωνία δὲν εἶναι ἀκόμη ὥριμος πρὸς ἀποδοχὴν τοιοῦτων ἰδεῶν καὶ ἐπομένως ὅτι δικαιοῦται ἡ πεσοῦσα δυναστεία, μὴ μεριμνήσασα περὶ αὐτῶν. Ἀδυνατούμεν ν' ἀναλάβωμεν τὴν ὡς πρὸς τοῦτο ὑπεράσπισιν τῆς Ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας· ἴσως ἡ ἐξέτασις πολιτικῶν ζητημάτων σπουδαίων τῆς ἡμέρας δὲν τῇ ἔδωσαν μέχρι τοῦδε καιρὸν νὰ ἐνασχληθῇ καὶ εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν ὑλικὴν εὐμερίαν τοῦ τόπου, ἀναμφιβόλως ὅμως καθῆκον εἶχεν αὕτη νὰ μὴ παραμελήσῃ καὶ ταῦτα, ἀλλ' ἐγκύπτουσα εἰς τὴν ἐξέτασίν των, ἂν μὲν ἐπειθετο περὶ τῆς ὠφελιμότητός των νὰ συμβουλευσῇ τὴν παραδοχὴν των, τούναντίον δὲ νὰ τὰ καταπολεμήσῃ, ὅπως μὴ κατασταθῶσι νόμοι, δυνάμενοι νὰ ἐπηρεάσωσι τὴν τύχην τοῦ ἔθνους.

Εὐχαρίστως εἶδομεν, ὅτι ὁ νέος Πρόεδρος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἔθεσεν ἀμφοτέρω τὰ ψήφισματα ταῦτα εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν, δὲν ἀμφιβάλωμεν δὲ ὅτι ὁ Κ. Δεληγεώργης, ὅστις ἀνέλαθεν οὕτω τὴν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν τῆς νομοθετήσεως αὐτῶν, θέλει τὴν φέροι εἰς πέρας καὶ θέλει οὕτως ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐναθρόνηται, ὅτι ἐπροικοδότησε τὸ ἔθνος μὲ νόμους τοὺς ὁποίους εἰς μάτην τοῦτο ἐπεθύμει καὶ προσεδόξα ἤδη ἀπὸ τριακονταετίας. Τὸ ἐγνωσμένον φιλότιμον τοῦ νέου Προέδρου, ὁ θερμὸς πατριωτισμὸς καὶ ὁ πεφωτισμένος νοῦς αὐτοῦ εἰσὶν ἀρκούσα ἐγγύησις τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἐθνικῆς ταύτης εὐχῆς.

***

Ἐπεταὶ ἡ ἐκθεσις καὶ τὸ ψήφισμα.

«Διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους, παραδεχθέντες ὡς ἀναγκαίαν καὶ κατεπείγουσαν μάλιστα τὴν διὰ τῆς ἀνωτέρω ἀναφορᾶς τοῦ Κυρίου Φωστηροπούλου πρότασιν περὶ νόμου, χορηγοῦντος προνόμια ἐφευρέσεων, σπεύδομεν νὰ ὑποβάλωμεν εἰς τὴν Σ. Ἐθνοσυνέλευσιν περὶ τούτου ψήφισμα.

«Διὰ τοῦ 1 ἄρθρου τοῦ ψήφισματος τούτου κηρύττεται νόμος τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ὁ περὶ χορηγήσεως προνομίων νόμος τῆς Γαλλίας, ὡς ὁ ἐντελέστερος τῶν τοιοῦτου εἶδους Εὐρωπαϊκῶν νόμων. Ἡ Ἑλλὰς ὅχι μόνον εἰς πολλὰ ἀντέγραψε ἀπλῶς νόμους τοῦ πεφωτισμένου ἔθνους τῶν Γάλλων, ἀλλὰ μάλιστα

τὸν ἐμπορικὸν νόμον αὐτοῦ διὰ Β. Διατάγματα ἐκήρυξε νόμον Ἑλληνικόν, ὅστις μέχρι τοῦδε μᾶς δ.έπει, ἐπομένως οὔτε ἄτοπος, οὔτε νέος εἶναι ὁ τρόπος οὗτος τοῦ νομοθετεῖν παρ' ἡμῖν.

«Διὰ τοῦ 2 ἄρθρου ἐπηνέχθη τροποποίησις εἰς ἓν ἄρθρον τοῦ Γαλλικοῦ νόμου· κατ' αὐτὸ, τὰ προνόμια δίδονται διὰ 5—10 ἢ 15 ἔτη, πληρονομένων εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον ἐτησίως, ὑπὸ τοῦ λαμβάνοντος τὸ προνόμιον, φράγκων (100) ἑκατόν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ φόρος οὗτος ἐθεωρήθη ὑπερβολικὸς διὰ τὰ πρῶτα ἔτη, ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις προτείνουσα εἰς τὰς Βουλὰς μεταρρυθμῖσιν τοῦ νόμου τούτου, κατεβίβασε τὴν πληρωμὴν τοῦ φόρου εἰς φρ. 20 διὰ τὸ πρῶτον ἔτος, φρ. 40 διὰ τὸ δεύτερον, φρ. 60 διὰ τὸ τρίτον κτλ. καὶ προσδιώρισεν εἰς εἴκοτιν ἔτη τὴν διάρκειαν τῶν προνομίων. Εἰς τὸ Βέλγιον ἡ ἐτησία πληρωμὴ εἶναι μόνον φρ. 10 καὶ ἡ διάρκεια 20 ἔτη.

«Ἡμεῖς θέλοντες νὰ καταστήσωμεν εὐχερεστέραν τὴν παρ' ἡμῖν ἀπόκτησιν προνομίων ἐφευρέσεων, ἐκ μέρους μάλιστα τῶν ἐν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐφευρετῶν, προσδιωρίσαμεν εἰς 20 τὰ ἔτη τῆς διαρκείας τῶν προνομίων καὶ εἰς 10 δραχμάς διὰ τὸ πρῶτον ἔτος, 20 διὰ τὸ δεύτερον, 30 διὰ τὸ τρίτον κλπ.

«Διὰ τοῦ 3 ἄρθρου ἐπηνέγκαμεν τροποποίησιν, καθ' ἣν αἱ περιγραφαὶ τῶν ἐφευρέσεων δύναται νὰ γράφονται εἰς τε τὴν Ἑλληνικὴν καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν. Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἀναγκασιάτη, διότι οἱ ξένοι ἀγνοοῦσι συνήθως τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, οὔτε δύναται νὰ ἐμπιστευθῶσιν εἰς ἄλλους τὴν μετάφρασιν περιγραφῶν ἐπιστημονικῶν, αἵτινες ἄλλως τε εἰσὶ προωρισμένοι νὰ μείνωσι μυστικά διὰ πολλὰ ἔτη.

«Διὰ τοῦ 4 ἄρθρου ἀνατίθενται τὰ διὰ τοῦ ἐν λόγῳ νόμου καθήκοντα τοῦ ἐν Γαλλίᾳ ὑπουργοῦ τοῦ Ἐμπορίου καὶ τῆς Γεωργίας εἰς τὸν παρ' ἡμῖν ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν μέχρις οὗ συστήθῃ καὶ παρ' ἡμῖν ὑπουργεῖον τοῦ Ἐμπορίου κτλ. καὶ

«Διὰ τοῦ 5 ἄρθρου δίδεται τὸ δικαίωμα εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν νὰ μεταβάλῃ τὸν παρόντα νόμον, ὅταν ἤθελε κριθῇ τοῦτο ἀναγκαῖον. Ἐπισυνάπτεται καὶ ἡ μετάφρασις τοῦ Γαλλικοῦ νόμου τῆς 5 Ἰουλίου 1844.»

Τὰ μέλη τῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιτροπῆς.

Α. Πετσάλης, Αὐστρ. Παρίσης. Ι. Η. Πολυχρονιάδης,

Γ. Α. Πρωτῆς, Σ. Α. Ζῶτος, Κ. Κυριακός.

Ἐν Ἀθήναις Β'. τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις.

Ψηφίζεῖ.

Ἄρθρον 1.

Ὁ περὶ προνομίων ἐφευρέσεων νόμος τῆς Γαλλίας, ἀπὸ 5 Ἰουλίου 1844, κηρύττεται νόμος τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, μετὰ τὰς κατωτέρω τροποποιήσεις.

Ἄρθρον 2.

Ὀλόκληρον τὸ ἄρθρον 4 τοῦ εἰρημένου νόμου ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ ἐξῆς.

«Ἡ διάρκεια τῶν προνομίων προσδιορίζεται εἰς εἴκοσιν ἔτη ἀπὸ τῆς καταθέσεως τῆς περὶ τούτου αἰτήσεως.

α Ὁ λαμβάνων προνόμιον ἐφευρέσεως ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πληρωμὴν ἐτησίου φόρου ὡς ἐξῆς, 10 δραχμῶν διὰ τὸ πρῶτον ἔτος, 20 δραχμῶν διὰ τὸ δεύτερον, 30 δραχμῶν διὰ τὸ τρίτον καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, αὐξανομένης ἐκάστης ἐτησίας δόσεως κατὰ 10 δραχμάς πλέον τῆς ἀμέσως προηγουμένης.

«Πᾶσα ἐτησία δόσις καταβάλλεται εἰς τὸ ἀρμόδιον ταμεῖον· οὐδέποτε αἱ πληρωθεῖσαι δόσεις δύναται νὰ ἐπιτραφῶσιν.»

Ἄρθρον 3.

Ἡ ἐν τῷ 4 παραγράφῳ τοῦ 6 ἄρθρου τοῦ νόμου περίοδος «ἡ περιγραφή δὲν δύναται νὰ γραφῇ εἰς ξένην γλῶσσαν» μεταρρυθμίζεται ὡς ἐξῆς· «ἡ περιγραφή δύναται νὰ γραφῇ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἢ εἰς τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν.»

Ἄρθρον 4.

Τὰ διὰ τοῦ νόμου τούτου καθήκοντα τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ Ἐμπορίου καὶ τῆς Γεωργίας θέλει ἐκπληροῖ ὁ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργός.

Ἄρθρον 5.

Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία δύναται νὰ μεταβάλῃ τὸν παρόντα νόμον.

Περὶ τοῦ ἁγίου Σώζοντος.

Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1362 εἶχεν ἀποφασισθῆ, ὡς ἐνθυμοῦνται οἱ ἀναγνώσται, ἡ ἀνέγερσις ναοῦ τοῦ ἁγίου Σώ-

ζοντος, διότι κατά τὸν μῆνα ἐκεῖνον ἐσώθη τῷ ὄντι ἡ κοινω-
νία μας περιπετειῶν τινων, τὰς ὁποίας τινες ὑπερμέτρως ἐφο-
βοῦντο. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἠνεώχθησαν ἔρανοι καὶ συνή-
χθησαν, ἂν καλῶς εἴμεθα πληροφορημένοι, περὶ τὰς εἰκοσι χι-
λιάδας δραχμῶν, αἵτινες κλι παρεκατετέθησαν εἰς τὴν Τράπεζ-
αν. Ἐνεκα ὅμως τῶν ἀλλεπαλλήλων ἄλλης φύσεως περιπετειῶν,
αἵτινες συνέβησαν ἔκτοτε ἐν τῇ κοινωνίᾳ μας, ὁ ναὸς δὲν ἀνη-
γέρθη, καὶ τὰ συλλεγέμενα χρήματα μένουσι νεκρὰ ἐν τῇ ἔθνι-
κῇ Τραπεζῇ.

Ἢδὴ παρουσιάζεται, νομίζομεν, ἀνάγκη πλέον κατεπείγουσα
ἀνεγέσεως ναοῦ τοῦ πραγματικοῦ ἁγίου Σώζοντος. Πραγματι-
κὸς δὲ ἅγιος Σώζων τῆς Ἑλλάδος εἶναι σήμερον καὶ ἔσται ἐπὶ
πολὺ ἡ γεωργία, ἥτις εἶναι ἡ τροφὸς πάσης τέχνης, πάσης
ἐπιστήμης, καὶ πάσης ἐλευθερίας. Ἄνευ τῆς ἀναπτύξεως τῆς
γεωργίας, φρονοῦμεν, οὐδέποτε εἶναι ἐλπίζομενον ἢ ἀπαλλα-
γῶμεν οὔτε τῆς μαστιζούσης ἡμᾶς σήμερον ἀναργυρίας, οὔτε
τῆς ληστείας, οὔτε τῆς ὑπαλληλομανίας οὔτε τῆς περὶ τὰ πο-
λιτικὰ λογομαχίας. Τὴν ἐνίσχυσιν δὲ τῆς γεωργίας ἐπαγγέλ-
λεται ἡ γεωργικὴ ἐταιρία, τῆς ὁποίας ἡ σύστασις δραστηρίως
καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐπιδιώκεται παρ' ὄλων. Εἰς τὸν πραγ-
ματικὸν λοιπὸν τοῦτον ἅγιον Σώζοντα, εἰς τὴν ὅσον οὔπω συ-
στηθεσομένην γεωργικὴν ἐταιρίαν, ἃς προσφερθῶσιν αἱ δραχμαὶ
αὗται, ἵνα χρησιμεύσωσιν ὡς πυρὴν τῆς συστάσεως αὐτῆς καὶ
ἵνα τὰς διαθέσῃ ἀκολούθως ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς γεωργίας·
ὄταν δὲ σὺν Θεῷ εὐπορήσῃ ἡ ἐταιρία, βεβαίως ἢ ἀνεγείρῃ ἐν
τῇ γεωργικῇ σχολῇ ἢ ἐν τῷ καταστήματι αὐτῆς καὶ χειροποίη-
τον ναὸν τοῦ ἁγίου Σώζοντος. Σήμερον δὲ οὐδεὶς, νομίζομεν,
θέλει θεωρήσει καταλληλοτέραν ταύτης χρῆσιν τῶν δραχμῶν,
αἵτινες συνηλέχθησαν πρὸς ἀνέγερσιν ναοῦ τοῦ ἁγίου Σώζοντος.
Τοιαύτην τινα πρᾶξιν πιστεύομεν ὅτι δὲν θὰ ἀποδοκιμάσῃ καὶ
τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνόμισε τότε ὅτι ἐσώθη, τῇ
συνεργείᾳ τοῦ ἁγίου Σώζοντος.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

Δημοσιεύ-ντες τὰς πρὸς πόδας ἀγγελίας δὲν ἔχομεν ἀνάγκη
να εἴπωμεν πολλὰ πρὸς σύστασιν τῶν ἀγγελομένων συγ-

γραμμάτων. Μόνον ἡ ὀνομασία αὐτῶν ἀποτελεῖ τὴν λαμπροτέ-
ραν σύστασιν. Ἡ γεωργία πανταχοῦ τοῦ κόσμου εἶναι σήμερον
ἡ φιλόστοργος τροφὸς πάσης τέχνης, πάσης ἐπιστήμης καὶ πά-
σης ἀνθρωπίνης ἐπιχειρήσεως. Ἡ δὲ πολιτικὴ οἰκονομία εἶναι ὁ
ἀλάνθαστος καὶ πρακτικὸς ὁδηγὸς τῶν ἐπιχειρήσεων. Ἄλλως
τε τὰ ὀνόματα τοῦ συντάκτου, τοῦ συγγραφέως, καὶ τῶν με-
ταφραστῶν τῶν ἀγγελομένων φιλοπονημάτων εἶναι ἡ μεγαλει-
τέρη ἐγγύησις τῆς ἀρίστης ἐπεξεργασίας αὐτῶν. Ἄς ἐνισχύσω-
μεν λοιπὸν ἕνας ἕκαστος παντὶ σθένει τὰ φιλοπονήματα ταῦτα,
ἃς ἀποδυθῶμεν ἅπαξ εἰς τὸν πρακτικὸν βίον, διὰ νὰ εὐδαιμο-
νήσωμεν καὶ ἡμεῖς, καὶ νὰ προπαρασκευάσωμεν τὸ μεγαλεῖον
τῆς πατρίδος μας.

ΑΓΓΕΛΙΑ

Περὶ ἐκδόσεως Γεωργικῆς ἐφημερίδος.

Μικρὰ τις περιодία ἦν ἐνήργησα πρὸ μικροῦ εἰς τινὰς τῶν
γεωργικωτέρων τοῦ τόπου χωρῶν, μ' ἔπεισε περὶ τῆς λίαν ἐ-
παισθητῆς ἐλλείψεως, ὑφ' ἧς κατέχονται οἱ περὶ τὴν γεωργίαν
ἀσχολούμενοι Ἕλληνες, ὡς πρὸς τὰ μέσα τῆς ἀναπτύξεως καὶ
τελειοποιήσεως τῶν ἀπνηχαιομένων αὐτῶν γεωργικῶν γνώσεων·
οἱ κτηματῆαι, οἱ ζωοκόμοι, οἱ εἰς γεωργικὰ ἀντικείμενα βιομη-
χανοὶ, οἱ περὶ τ' αὐτὰ ἔμποροι, ὁ γεωργικὸς ἐν γένει Ἕλληني-
κὸς λαὸς ἔχει ἄπειρον δίψαν καὶ ἔφρονε πρὸς πορισμὸν τῶν γνώ-
σεων, αἵτινες ἠδύνατο νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς
σπουδαίας καὶ εὐγενοῦς αὐτῶν τέχνης.

Ἡ Ἑλλὰς ταχέως ἢ βραδέως ἐπὶ τῆς γεωργίας θέλει στηρί-
ξει τὴν εὐδαιμόνιαν αὐτῆς, δι' αὐτῆς θέλει σχηματίσει πολίτας
ὄντως ἐλευθέρους, ἀνεξαρτήτους, ἐναρέτους, καὶ εὐδαιμόνας· δι'
αὐτῆς θέλει δώσει τροφὴν εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν
βιομηχανίαν τῆς ἢ Ἑλλάδος ἐνὶ λόγῳ εἶναι τόπος κατ' ἐξοχὴν
γεωργικὸς καὶ ὅμως ὁ μεγαλειότερος αὐτῆς χῶρος, καίτοι καλ-
λιεργήσιμος μένει χέρσος, ὁ δὲ λοιπὸς καλλιεργεῖται κακῶς· διὸ
καὶ τὰ γεωργικὰ προϊόντα εἶναι ἐν αὐτῇ μᾶλλον ἢ παντοῦ ὑ-
περτετιμημένα· διὸ καὶ ὁ ἐν αὐτῇ λαὸς στερεῖται κατὰ μέγα
μέρος τῶν τῆς πρώτης ἀνάγκης οὐδὲν δὲ πρὸς διόρθωσιν τοῦ-
του χρησιμεύει αὐτῇ ὡς χεραγώγημα· βρῆθαι ὁ τόπος πολιτι-
κῶν ἐφημερίδων νῦν ἐν ἡμῖν· περὶ πάσας τὰς λοιπὰς ἐπιστήμας

συγγράφονται νῦν ἐφημερίδες ἢ περιοδικὰ συγγράμματα· περὶ τὴν γεωργίαν δ' οὐδέν· καὶ ὁμῶς συνέφερε νὰ ἔχῃ καὶ αὕτη μᾶλλον παντὸς ἄλλου πλείοτερα μέσα πρὸς προαγωγὴν.

Εἰς τὸ συμφέρον τοῦτο τῆς πατρίδος ἐπιθυμῶν ὅσον ἔνεστί μοι νὰ συντελέσω, ἀναλαμβάνω τὴν διεύθυνσιν Γεωργικῆς περιοδικῆς συγγράμματος, ἐκδιδομένου ὑπὸ τὸν τίτλον ΓΕΩΡΓΙΚΑ ἐφημερίς τῆς Γεωργίας καὶ τῶν σχετικῶν αὐτῇ βιομηχανιῶν, ἧς θέλει ἀσχολεῖσθαι ἐν γένει.

Εἰς πάντα τὰ ζητήματα τῆς πρακτικῆς Γεωργίας, παντὸς βαθμοῦ, συστήματος καὶ εἴδους ἐν τῇ Ἑλλάδι συμπᾶση λαμβανόμενων πάντοτε ὑπ' ὄψιν τῶν τοπικῶν, τῶν τοῦ κλίματος καὶ τῶν οἰκονομικῶν ὄρων.

Εἰς τὰ τῆς κτηνοκομίας καὶ δενδροκομίας.

Εἰς τὰ τῶν βιομηχανικῶν τεχνῶν καὶ ἐμπορίου, ὅπου καὶ ὅπως ἔχουσι ταῦτα σχέσιν πρὸς τὴν γεωργίαν.

Εἰς τὰ τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, δασονομίας, χημείας καὶ τῶν λοιπῶν φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐπιστημῶν πρακτικῶς, ὅπως ἔχουσι πρὸς τὴν γεωργίαν σχέσιν.

Εἰς τὰ τῆς ἀγροτικῆς, μηχανῆς πρακτικῆς καὶ τῆς ἀγροτικῆς νομοθεσίας.

Εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἐνεστάσης ἑλληνικῆς γεωργίας καὶ τὴν βελτίωσιν αὐτῆς διὰ τῆς πράξεως καὶ τῆς ἐπιστήμης.

Θέλω φροντίσει νὰ καταστήσω τὸ ἐν λόγῳ σύγγραμμα χρῆσιμον πρὸς πάντα ὅπως δῆποτε ἐν τῇ γεωργίᾳ ἀσχολούμενον πρὸς τοὺς μικροὺς ἢ μεγάλους κτηματίας, πρὸς τοὺς γεωργικοὺς ἐργάτας, τοὺς κτηνοτρόφους, τοὺς ἀγρονόμους, βιομηχάνους κλ.

Πάντα τὰ σπουδαῖα πειράματα τὰ ἐνεργηθὸς ἐντὸς τῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν μου καταστημάτων θέλουσι δημοσιεῖσθαι δι' αὐτοῦ. Σπουδαῖοι καὶ ἐπιστήμονες ἄνδρες θέλουσι λαμβάνει μέρος ἐπίσης εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ἐν αὐτῷ ὕλης· σπουδαῖαι πραγματεῖαι σχετικῶς πρὸς τὴν γεωργίαν καταχωροῦνται ἐν αὐτῷ δωρεάν.

Πᾶσα νέα ἐπὶ τῆς παγκοσμίου γεωργίας ἀνακάλυψις, τροποποιήσις, ἢ στατιστικαὶ πληροφορίες, γινόμενά μοι γνωστά διὰ τῶν ξένων συγγραμμάτων, ἢ δι' ἀνταποκρίσεων μετὰ τῶν ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου νῦν, ἄλλοτε δὲ ἐν Γαλλίᾳ συμμαθητῶν

μου θέλουσιν ἐπίσης δημοσιεῖσθαι· οἷα δὴ ποτε ἐρώτησις, ἐπὶ γεωργικῶν ζητημάτων ἐκ μέρους πολιτῶν Ἑλλήνων θέλει καταχωρίζεσθαι μετὰ τῆς ἀπαντήσεως πρὸς γενικὴν ὠφέλειαν.

Αἱ ὑπὲρ τῆς γεωργίας Κυβερνητικαὶ πράξεις θέλουσιν ὁμοίως ἐκτιθεσθαι.

Ἡ ἐπίσκεψις καὶ ἡ σπουδὴ πρὸς τοὺς ἄλλοις, ἢν, ἀποστολῇ τῆς Κυβερνήσεως, ἐνήρησα εἰς τὴν τελευταίαν παγκόσμιον τοῦ 1862, ἐν Λονδίῳ ἔκθεσιν καὶ μετὰ ταῦτα ἡ περιήγησις, ἢν κατὰ τὴν Εὐρώπην (καὶ ἰδίως τὴν μεσημβρινὴν) ἐπεχείρησα, μοι ἔχουσι προπαρασκευάσει ἄφθονον πρὸς τὸ προκείμενον ἔργον ὕλην.

Κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου μηνὸς θέλει ἐκδίδεσθαι ἀνά ἐν τεῦχος ἐκ 40 περίπου σελίδων ἕκαστον εἰς 8.

Ἐναρξίς ἐκδόσεως γίγνεται ἀφ' ἧς καταρτισθῆ ὁ ἀνάλογος τῶν συνδρομῶν ἀριθμὸς.

Συνδρομὴ προπληρωτέα ἐνιαύσιος ἐντὸς τοῦ Κράτους.

	Δραχ.	13
Ἐκτὸς τοῦ Κράτους.	»	15.
Ἐξαμηνιαία ἐντὸς τοῦ Κράτους	»	6.
Ἐκτὸς	»	8.

Ἡ ἐν λόγῳ ἐφημερίς ἀνταλλάσσεται μετὰ πᾶσαν ἄλλην ἐφημερίδα ἢ σύγγραμμα.

Ἐπιστολαὶ σχετικαὶ πρὸς τὸ σύγγραμμα ἐπιγράφονται.

Πρὸς τὸν Διευθυντὴν τῆς ἐφημερίδος ΓΕΩΡΓΙΚΑ εἰς Ναύπλιον.

Ἡ ὀνοματεπώνυμια καὶ ἡ διαμονὴ τῶν συνδρομητῶν γράφονται κάτωθι· τῆς παρούσης Ἀγγελίας.

Ἐν Τίρυνθι τὴν 2 Μαρτίου 1864.

Α. ΠΑΙΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἀγρονόμος, Διευθυντὴς τῆς Γεωργικῆς Σχολῆς,
Μέλος τῆς ἐν Λονδίῳ Ἀγρονομ. Ἀκαδημίας, κτλ.

Α Γ Γ Ε Λ Ι Α .

Ἡ πολιτικὴ Οἰκονομία, ὡς εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσι, κατέστη σήμερον ἡ ἐπιστήμη τῶν ἐπιστημῶν τοῦ πρακτικοῦ βίου τῶν ἐθνῶν καὶ χρησιμεύει ὡς κυρία θάσις τῆς ἀναπτύξεως τῶν ὑλικῶν τῶν πόρων, ἐφ' ὧν θεμελιούται καὶ ἡ ἠθικὴ αὐτῶν εὐδαιμονία.

Ὁ ἐν στενῷ κύκλῳ ἀνθρώπων περιορισμὸς τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ παραμέλησις ἐν γένει αὐτῆς εἰσι τοσούτῳ μᾶλλον ἀξιοκατάκριτοι, καθ' ὅσον ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ κλάδου τούτου κῆς ἀναπτύξεως παρ' ἡμῖν θὰ ἔφερε μεγάλων διαστάσεων ἀποτελέσματα· καὶ τῶντι, τὸ ἐδάφος τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον εἰμοῖροι τόσων ἀποκρούφων ἢ ἀκαλλιεργήτων πόρων, δύναται διὰ πρακτικῆς καὶ συντόνου ἐφαρμογῆς τῆς ἐπιστήμης ταύτης ν' ἀλλοιωθῇ καθ' ὀλοκληρίαν καὶ καταστῆ πηγὴ ἀνεξαντλήτου πλοῦτου.

Ἄλλ' ἡ ἐπιστήμη αὕτη δὲν ἀρμόζει εἰς μίαν μόνον τάξιν ἀνθρώπων, οὔτε ἡ τάξις αὕτη μόνη δύναται νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ μέγα ἔργον τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν εὐημερίας· ἡ ἐπιστήμη εἶναι κοινὴ καὶ οἱ ἐργάται συνυπόχρεοι.

Ἀπὸ τὰς ἀληθείας ταύτας ὀρμώμενοι, μετεφράσαμεν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ α' Ἐγχειρίδιον Ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς Οἰκονομίας »πρὸς χρῆσιν τῶν ἐργατικῶν τάξεων ὑπὸ τοῦ Κ. J. I. Ραπέτ» στεφανωθὲν ἐν διαγωνισμῷ ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν, ἐκδοθὲν μέχρι τοῦδε 24 καὶ γεγραμμένον εἰς διαλογικὸν εἶδος καὶ γλῶσσαν εὐνόητον ἀπὸ τὰς τάξεις ἐκεῖνας, τὰς ὁποίας αἱ ἀσχολίαι ἐμποδίζουν νὰ ἐγκύψωσι θαύτερον εἰς τὴν σπουδὴν τῶν διειπόντων τὸν ὑλικὸν κόσμον νόμων καὶ τῶν σχέσεων ἀνθρώπων, ζώντων ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Τὸ σύγγραμμα τοῦτο δυνάμεθα μετὰ θάρρους νὰ εἴπωμεν ὅτι θὰ καταστῆ χρησιμώτατον εἰς τὸν βιομήχανον, τὸν γεωργόν, τὸν ἔμπορον καὶ ἐν γένει πάντα ἐλεύθερον πολίτην, ἐνδιαφερόμενον διὰ τὴν πρόοδον τοῦ ἔθνους του, ζῶντα διὰ τῆς δραστηριότητος, ὑπάρχοντα διὰ τῆς νοημοσύνης, καὶ μὴ θέλοντα νὰ πωλῇ τιμὴν καὶ συνείδησιν διὰ νὰ πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, οὐδὲ νὰ ἐξευτελιζῆται εἰς θεσοθηρίας ἢ καταφευγῇ εἰς τὰ

μέσα ἐκείνα, ἅτῳ δὲν ἀρμόζουσι πλέον εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν, ζητήσασαν ἐν τῇ ἐθνικῇ αὐτῆς ἀναγεννήσει ν' ἀποσκορακίσῃ ὅλας τὰς παλαιὰς ἐξέεις, νὰ ἐγκολπωθῇ τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν πρακτικὴν ἐνέργειαν καὶ ν' ἀναπτύξῃ ὅσον εἶναι δυνατόν τὴν ἰδιωτικὴν εὐζωίαν, ἐφ' ἧς στηρίζεται κατὰ μέγα μέρος τὸ φρόνημα καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ ἐλευθέρου πολίτου, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἔθνους.

Ἡ μετάφρασις ἡμῶν συγκειμένη ἐκ 40 τυπογραφικῶν φύλλον ἢ ἐκδοθῇ εἰς δύο ἴσους τόμους, ἐκάστου τῶν ὁποίων ἡ τιμὴ ὀρίζεται εἰς δραχὰς 4.

Προαγγέλλοντες τοῦτο, αἰτοῦμεν τὴν συνδρομὴν τοῦ κινουῦ.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 3 Μαΐου 1864.

Οἱ μεταφρασταί

Μ. Κανελλόπουλος.

Α. Σκαλίδης.

Μετὰ πεποιθήσεως δὲ συνιστῶμεν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν μεταφράσιν τῶν ἐξῆς πονημάτων.

Α Γ Γ Ε Λ Ι Α .

Μεταφράσας καὶ πρὸς ἐκτύπωσιν ἤδη ἐτοιμὴν ἔχων τὴν Φυσικὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἄνδρος καὶ τῆς Γυναικὸς ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆνιου σφαίρας μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων τοῦ Κυρίου Α. Debay, ὅπερ καὶ πρὸ ἐνὸς περιήτου ἔτους ἀνήγγειλον μὲν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκδώσω ἕνεκα τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκτάκτων περιστάσεων, ἐπικαλούμαι ἤδη τῆς συνδρομῆς τῶν φιλομαθῶν. Τὸ ὠφέλιμον καὶ τερπνὸν ἅμα τοῦ βιβλίου τούτου ἀφίνω νὰ κρίνωσιν οἱ ἀναγνώσοντες αὐτὸ, ἀρκοῦμαι μόνον ἐνταῦθα ν' ἀναφέρω ὅτι ἐπτάκις ἐξετυπώθη πρὸς δὲ νὰ παραθέσω ἐνταῦθα φράσεις τινὰς ἐκ τοῦ προλόγου τοῦ Συγγραφέως καταδηλούσας τ' ἀνωτέρω.

«Ἡ θέσις τοῦ τυγγράμματος τούτου, λέγει ὁ μνηστὴς συγγραφεὺς, προσδιωρίσθη, ἐκ προομιῶν, δι' ὅλας τὰς βιβλιθήκας», καὶ παρακατιόν. «Βεβαίως, ἐκ προομιῶν, ὅτι ὁ χρόνος ὁ ἀφιερούμενος πρὸς ἀνάγνωσιν τῆς σπουδαίας ταύτης ἱστο-

ρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἶναι χρόνος» καλῶς καταναλισκόμενος».

Ἡ μετάφρασις αὐτῆ γινομένη ἐκ τῆς ἐβδόμης καὶ τελευταίας ἐκδόσεως καὶ συγκειμένη ἐκ 34 κεφαλαίων, θέλει ἐκδιδεσθαι πρὸς εὐκολίαν τῆς ἐκτυπώσεως ἀνά δύο τούτων, τῶν ὁποίων ἡ τύπωσις ἤρξατο ἤδη, καὶ τιμουμένων ἀντὶ λεπτῶν 25.

Πάτριαι τῆ 2 Ἰανουαρίου 1864.

ΛΕΩΝΙΑΔΣ ΑΝΝΙΝΟΣ

Δόκιμος Στρατιωτικὸς Ἰατρός.

ΑΓΓΕΛΙΑ.

Προτιθέμενος ἕνα ἐκδώσω ὑπὸ τὸν τίτλον *Πάρεργα, δραματικὴν καὶ διηγηματικὴν συλλογὴν*, ἐκ τῶν κάτωθι πρωτοτύπων πονημάτων, ἐπικαλοῦμαι τὴν σύντονον συνδρομὴν τῶν φιλομούσων, οἵτινες ἀείποτε προσήνεγκον γενναίως τὴν ἀρωγὴν τῶν ὑπὲρ τῆς ὀργάνως νεολαίας.

Ἡ Συλλογὴ δι' αὐτὴ περιέχουσα τὰ ἐπόμενα.

Ἡ Οὐλρική Φλαμῆγη. Διήγημα.

Ὀδόντα ἀντὶ Ὀδόντος. » »

Μία φρικώδης Νύξ. » »

Ὀδοιπορικαὶ ἀναμνήσεις. Περιήγησις.

Ὁ Θεματοφύλαξ ἢ ὁ ἀπατηθεὶς ἀπατεῦν. Πεζοψιδία

Οἱ δύο Τυφλοί. » »

Τιμᾶται ἀντὶ δραχμῶν 3 διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομητὰς, καὶ γροσίων 15 διὰ τοὺς ἐν τῇ Ανατολῇ.

Ἀθήνησι, τῆ 1 Μαρτίου 1864.

Ὁ Ἐκδότης

ΜΙΑΤΙΑΔΗΣ ΠΑΝΑΣ.

Περὶ κτηματικῆς Τραπεζίης.

Ἀπὸ πλειοτέρων ἤδη τῶν δύο μνηῶν ἐπασχολοῦσι τὸ δημόσιον πνεῦμα τὰ περὶ σιστάσεως κτηματικῆς Τραπεζίης. Κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας ἐβρέθησαν πολλὰ περὶ τῶν θελόντων νὰ συστήσωσιν αὐτήν, καὶ περὶ τῆς Κυβερνήσεως, καθὼς ἐπίσης καὶ περὶ τῆς ἐθνικῆς Τραπεζίης. Οἱ μὲν π. χ. ἐκήρυττον ὅτι οἱ θέλοντες νὰ συστήσωσι τὴν κτηματικὴν Τράπεζαν ἐκμεταλλεύονται τὴν ὑπάρχουσαν ἀγροματιάν, καὶ θέλουσιν νὰ ἐπιβάλλωσιν ἄρους, ὅσον ἔνεστι ἐπωφελεστέρους εἰς αὐτοὺς ἄλλοι, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐνέργησε μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης, δραστηριότητος· καὶ ἄλλοι, ὅτι ῥαδιουργεῖ ἢ παρεμβάλλει προσκόμματα καὶ ἡ ἐθνικὴ Τράπεζα. Ἡμεῖς πιστεύομεν, ὅτι ἅπασαι αἱ φῆμαι αὗται εἶναι ἢ ἀνυπόστατοι ἢ ἐξογκωμένοι καὶ ὅτι ἡ δυσχέρεια προκύπτει ἐνεκα τῆς ὑπαρχούσης καθ' ἅπαντα τὸν τε ἀρχαῖον καὶ τὸν νέον κόσμον ἀβεβαιότητος περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς παύσεως τοῦ ἀποδεκατίζοντος τὴν ἀνθρωπότητα κατὰ τινὰ μέρη τῆς γῆς πολέμου. Ἀλλ' οὐχ' ἤττον ἡμεῖς φρονοῦμεν, ὅτι ἡ κτηματικὴ Τράπεζα θὰ συστήῃ ἐν Ἑλλάδι, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦλάχιστον οὐδὲν μέρος τοῦ κόσμου εἶναι ἀσφαλέστερον τῆς Ἑλλάδος, καὶ οὐδὲν ἕτερον μέρος τοῦ κόσμου παρέχῃ τόσον ἐπωφελεῖς περιστάσεις πρὸς ἐπασχολῆσιν τῶν κεφαλαίων ὅσον ἡ Ἑλλάς.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

Ἡ πρὸς σύνταξιν τοῦ καταστατικοῦ τῆς γεωργικῆς εταιρίας ἐπιτροπὴ ἐπισπεύδει τὸ ἔργον τῆς δραστηρίως, προσπαθεῖ δὲ νὰ θέσῃ τοιαύτας βάσεις εἰς τὸ καταστατικόν, ὥστε νὰ καταστήσῃ τὴν εταιρίαν τὸ περιλημμένον τέκνον πάσης κοινωνίας, πάσης Κυβερνήσεως, καὶ παντὸς ἀνθρώπου· ὡς μέλος αὐτῆς θὰ ᾔηται παραδεκτὸς πᾶς τίμιος ἀνθρώπος, καὶ θὰ βραβεύηται, θὰ ἐνισχύηται ἢ θὰ βοηθῆται ὑπ' αὐτῆς πᾶς ὁ ὅπως δὴ ποτε ἀσχολούμενος περὶ τὴν γεωργίαν καὶ τινὰ τῶν κλάδων αὐτῆς,

ἢ περὶ τινὰ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν ἐκείνων, αἵτινες συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, οὐδὲν ἄλλωθι δὲ θὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν, οὔτε ὁ τόπος τῆς διαμονῆς του, οὔτε τὸ θρήσκευμα οὔτε ἡ φυλετικὴ καταγωγὴ αὐτοῦ.

— Ἡ εὐλογία δυστυχῶς δὲν ἐξέλειπεν ἔτι ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους· τούναντίον μάλιστα εἰς τινὰ μέρη αὐτοῦ ἔλαβε μεγίστην ἐπίτασιν. Παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐλήφθησαν δραστήρια μέτρα, τὰ ὅποια πιστεύομεν, ὅτι θὰ φέρωσι τὰ ἀποτελέσματα τῶν. Πρὸς ῥιζικὴν ὁμως ἐξάλειψιν τοῦ κακοῦ πάλιν ἐπαναλαμβάνομεν νὰ συστήσωμεν, ὅσα καὶ ἄλλοτε ἐγράψαμεν περὶ αὐτοῦ (1), διότι ναι μὲν οἱ διορισθέντες σήμερον ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἰατροὶ καὶ οἱ βοηθοὶ αὐτῶν θὰ ἐκτελέσωσι μετὰ ζήλου τὸ καθήκον των, ἀμφιβάλλομεν ὁμως ἂν θὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τοῦτο· εἰς μὲν τὸν ἰατρὸν, τὸν μὴ κάτοικον μάλιστα τοῦ μέρους ὅπου διατάχθη νὰ ἐμβολιάσῃ, εἶναι δύσκολον, νομίζομεν, νὰ περιέλθῃ ἀπὸ καλύβης εἰς καλύβην, καὶ ἀπὸ σκηνῆς εἰς σκηνὴν τῶν χωρικῶν καὶ ποιμένων ν' ἀνεύρῃ ὅλα τὰ μέλη αὐτῶν καὶ νὰ τὰ ἐμβολιάσῃ, ἐν ᾧ εἰς τὸν δημοδιδάσκαλον τὸ ἔργον τοῦτο δὲν παρέχει τόσας δυσκολίας, καὶ ἂν οὐχὶ καὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον, τοῦλάχιστον ὁμως διότι εἶναι ἐξοικειωμένος πλειότερον καὶ γινώσκει κάλλιον τὰ ἄτομα ἐκάστης οἰκογενείας.

— Ἐνεκα τῶν παρὰ τὸ σύνθημα ἐφέτος πλειοτέρων βροχῶν ἐπαγγέλλεται μὲν ἐσοδεῖα πλειότερα, ἀλλ' ἐπιπολάζουσι δυστυχῶς καὶ πολλοὶ διαλείποντες πυρετοὶ καὶ διάρροιαί.

— Ἴνα μὴ κατακερματίσωμεν τὴν ἐνταῦθα δημοσιευομένην σπουδαίαν ὕλην, ἠναγκάσθημεν νὰ δημοσιεύσωμεν δύο ὁμοῦ φυλλάδια, τὸ τοῦ Μαΐου καὶ Ἰουνίου.

— Πολλαχῶθεν μᾶς ἀπευθύνονται διάφοροι αἰτήσεις, ἀλλὰ πολλαὶ τούτων δυστυχῶς δὲν συμμορφοῦνται μετὰ τὸν ὅρον τῆς προπληρωμῆς, καὶ οὕτω ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐκπληρώσωμεν αὐτάς. Θέλομεν παύσει δὲ τὴν ἀποστολὴν τῆς συνεχείας καὶ εἰς τοὺς ἄχρι τοῦδε μὴ συμμορφωθέντας.

(1) Ἰδε Μελίσσης Ἀθηνῶν τόμ. α. σελ. 86.